

Pogorârea Sfântului Duh. Prima jumătate a sec. XVII, Mănăstirea Hilandar, Sfântul Munte Athos

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

„Duhul să nu-L stingeți” (1 Tesaloniceni 5, 19)

Da început de iunie, pe data de 4, am sărbătorit Pogorârea Sfântului Duh sau Rusalii. Mare sărbătoare, a doua după Paști, deși în mentalul colectiv nu întotdeauna e considerată ca atare. La Rusalii S-a pogorât Duhul Sfânt peste sfinții Apostoli, în foisorul de sus unde erau adunați pentru Liturghie, și, covârșiți de puterea Lui, au ieșit în piață. Acolo erau adunați oameni din toată lumea civilizată, care veniseră la praznic, și le-au binevestit mântuirea în Hristos. Trei mii de oameni au crezut și s-au botezat, luând în chip văzut început Biserica Creștină.

Dacă atunci are loc o cincizecime universală, prin Pogorârea Sfântului Duh peste Apostoli și prin întemeierea Bisericii, în care Duhul lucrează până la sfârșitul veacurilor, și noi creștinii suntem subiectul unei cincizecimi particulare de la Mirungerea noastră. Imediat ce am fost botezați, suntem unși cu Sfântul și Marele Mir, iar preotul oficianț rostește formula: *pecetea darului Sfântului Duh*.

Care este lucrarea în noi a Sfântului Duh pe care L-am primit imediat după Botez? Știm că Apostolii au primit puterea de a face ucenici din toate neamurile, lucru pe care l-au făcut începând cu ziua Rusalilor, și multe alte harisme. Sfântul Pavel ne spune ce lucrare face sau ce ar trebui să facă Duhul Sfânt în noi: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Galateni 5, 22-23)

Aceste virtuți ar trebui să rodească din belșug în noi. Dacă ele lipsesc este semn că s-a petrecut un lucru foarte grav. Prin păcatele noastre am „stins Duhul”. Sfântul Pavel ne atenționează că lucrul acesta se poate întâmpla. Iar faptele reprobabile ce intervin sunt: *adulter, desfrânare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mâinii, gâlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuri, ucideri, beții, chefuri și cele asemenea acestora* (Galateni 5, 19-21).

Devenim reci la suflet, lipsiți de bunătate și de fapte laudabile pentru că ne-am îndepărtat de Dumnezeu și ne-am apropiat de cel rău. Sfântul Serafim de Sarov ne spune că: *Dumnezeu este un foc care încălzește inima și rărunchii. Dacă noi simțim în inimă răceala care vine de la diavol – căci diavolul este rece – să alergăm la Domnul și El v-a încălzi inima noastră cu o iubire desăvârșită, nu numai față de El, ci și față de aproapele. Răceala adusă de diavol pierе în fața Sa¹.*

Când am „stins” Duhul și sufletul ne este pustiu, iar față de viața spirituală suntem inerti ca piatra, trebuie să ne punem un mare semn de întrebare. Mulțimile adunate de Rusalii la Ierusalim l-au întrebat pe Sfântul Petru, care le binevestea, ce trebuie să facă? Răspunsul a fost: *Pocăiți-vă* (Faptele Apostolilor 2, 38). Aceasta este soluția: *Pocăința*.

Printr-o pocăință sinceră, care propune și o bună spovedanie, reaprindem în noi Duhul primit la Miruire. *Pocăința este întoarcerea, prin asceză și osteneli, de la starea cea contra naturii la starea naturală și de la diavol la Dumnezeu².*

Nu este o altă cale! Nici cultura, nici inteligența, nici noblețea, nici frumusețea nu-l reînnoiesc pe om, ci numai pocăința adevărată, rușinea și regretul pentru tot păcatul săvârșit în trecut. Și, bineînțeles, schimbarea totală a felului de viață, de gândire³.

Harul reaprins în suflet ne aduce o stare de bucurie și de bine pe care cu greu o exprimăm în cuvinte. Să-l ascultăm pe Sfântul Siluan Athonitul: *Fericiți suntem noi, creștinii ortodocși, căci Domnul ne iubește, și ne dă harul Duhului Sfânt și în Duhul Sfânt ne dă să vedem slava Lui. Dar pentru a păstra harul trebuie să iubim pe vrăjmașii noștri și să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate necazurile noastre⁴.*

Aceste două condiții, simple de exprimat și greu de înfăptuit, să nu le uităm niciodată: 1. Să-i iubim pe vrăjmași; 2. Să-I mulțumim lui Dumnezeu, nu numai pentru darurile Sale, ci și pentru necazuri, pentru suferințe, pentru încercări.

¹ Convorbirea cu Motovilov.

² Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, București, 1993, p. 93.

³ Sfântul Macarie Egipteanul, *Pocăința sau întoarcerea la Dumnezeu*, Editura Bizantină, București, 2001, p. 42.

⁴ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdi și iadul smereniei*, Deisis, Alba-Iulia, 1994, p. 89.

DIN SUMAR:

- Bistrița a găzduit cel de-al XVI-lea Seminar Internațional de Medicină și Teologie – **CAMELIA STRUNGARI**.....(p. 2)
- Triumful smereniei – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Familie, căsătorie, sexe – **ADRIAN PAPAHAGI**(p. 3)
- Intelectuali îmbisericiți – **DAN PURIC**.....(p. 4)
- Plinirea alergării – **AUREL SASU**.....(p. 4)
- Părintele Virgil Gheorghiu, poetul lui Hristos și al României – **PROTOS. BENEDICT VESA**.....(p. 5)
- Ziua Eroilor la Sighet – **IEROM. MAXIM MORARIU**.....(p. 5)
- Corul de cameră "Psalmodia Transylvanica", în turneu italian – **ALEXANDRU SALVAN, RADU MICU**.....(p. 6)

Bistrița a găzduit al XVI-lea Seminar Internațional de Medicină și Teologie

Camelia Strungari

Sub auspiciile Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului, Facultății de Teologie Ortodoxă - UBB Cluj-Napoca, Spitalului Județean de Urgență Bistrița, Asociației Medicale Române, filiala Bistrița-Năsăud, Societății Române de Bioetică, Societății Române de Pediatrie, în zilele de 8-9 mai 2017, a fost organizat la Bistrița cel de-al XVI-lea Seminar Internațional de Medicină și Teologie, cu tema „Resacralizarea relației medic-pacient”.

În deschiderea evenimentului, Prof. Dr. Mircea Gelu Buta, Directorul Spitalului Județean de Urgență Bistrița, a adresat celor prezenți un cuvânt de bun venit: „Îngăduiți-mi să vă mulțumesc tuturor pentru că ați binevoit să fiți zilele acestea, împreună cu noi, la a XVI-a ediție a Seminarului de Medicină și Teologie de la Bistrița. Discuțiile din jurul bolii și a morții continuă, pentru că, inevitabil, boala este legată de condiția umană, iar cruzimea ei este generatoare de suferință fizică și psihică. Odată instalată, boala reușește să zdruncine ființa umană, determinând-o să-și pună întrebări despre fundamentele existenței sale. Pe de altă parte, știința și tehnologia au impregnat excesiv spațiul de organizare a serviciilor de sănătate, împingându-l pe omul bolnav, puțin câte puțin, spre marginea propriei sale existențe. În aceste condiții, relația medic-pacient va trebui să capete dimensiuni noi, în care este necesar a se da științei un sens uman, iar existenței și creației omului un sens divin. Medicina contemporană este astfel nevoită să redescopere forța încântătoare a cuvântului, pentru a resacraliza relația dintre medic și omul aflat în suferință. Etica acestui dialog nu înseamnă nicidecum întreruperea unei relații de prietenie sau empatie, ci apariția unei alianțe terapeutice prin care cuvintele își pot aduce aportul în procesul vindecării. Despre aceste lucruri am intenționat să discutăm în cele două zile petrecute împreună la Bistrița. Vă urez un bun venit și doresc să vă simțiți bine în continuare!”.

În prima zi a manifestării, au fost dezbătute următoarele teme: „Prelevarea și transplantul de organ” - moderatori: Pavel Chirilă, Gheorghe Borcean, Dan Perju Dumbravă; „Comunicarea în medicină” - moderatori: Beatrice Gabriela Ioan, Nicolae Miu, Gabriel Gărdan; „Mărturisirea creștină în practica medicală” - moderatori partea I: Ioan Gherghina, Ioan-Vasile Leb, Silviu Morar; moderatori partea a II-a: Carmen Corina Radu, Ștefan Iloaie, Ioan C. Teșu; „Consilierea duhovnicească, în dialog cu psihologia” - moderatori: Adrian Opre, Ovidiu Gavrilovici, Teofil Tia, Sebastian Moldovan; „Identitate și național în arta și iconografia românească (Secțiunea de Artă Sacră)” - moderatori partea I: Marcel Muntean, Marcel Lupșe, Constantin Măruțoiu; moderatori partea a II-a: Marcel Muntean, Marius Dan Ghenescu, Claudia-Cosmina Trif.

Pe parcursul evenimentului, au fost vernisate două expoziții de pictură, una semnată de Dr. Petru Damir - „Grădinile Agapi-ei”, iar cealaltă, de icoane pe sticlă, aparținând studenților Secției de Artă Sacră de la Facultatea de Teologie Ortodoxă - UBB Cluj-Napoca.

Cea de-a doua zi a evenimentului a debutat cu „Te Deum-ul”, oficiat de ÎPS Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, care împreună cu protopopii Alexandru Vidican (Bistrița), Ioan Dâmbu (Năsăud), Doru Zinveliu (Beclean), Ioan Buftea (Dej) și preoții

prezenți, au închinat cuvinte de rugă și mulțumire către Dumnezeu.

În cuvântul de învățătură, ÎPS Andrei le-a reamintit celor prezenți faptul că „pentru a ajunge să realizăm resacralizarea relației dintre medic și pacient, trebuie să pornim de la două premise: prima că există Dumnezeu, și a doua premisă este că Dumnezeu l-a făcut pe om trup și suflet, și atunci aceste două premise le îmbrățișează și medicul de astăzi, ca și cel din veacurile trecute, ceea ce între el și bolnav se va resacraliza...”

Eu cred că relațiile dintre noi se vor spiritualiza în măsura în care vom vedea în celălalt pe Domnul Hristos așteptând să fie iubit de către noi. Și nu o spun eu, ci o spune El, în Eoanghelia după Matei, unde este vorba de dreapta judecată, iar noi credem că va fi o dreaptă judecată și credem că Domnul Iisus Hristos va reveni. Acolo, Domnul Iisus Hristos le spune celor buni, celor de-a dreapta: «Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; gol am fost și M-ați îmbrăcat; străin am fost și M-ați primit; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine» (Matei 25, 35-36). Acestea sunt cele șapte fapte ale milei creștine, pe care cel ce reușește să-L vadă în semenul său pe Hristos le pune în aplicare și atunci se spiritualizează relațiile dintre oameni...”

În continuare, au conferențiat: Acad. Felix Unger - Președintele Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg, Austria, pe tema „Sciences and Theology”; Prof. Univ. Vasile Sebastian Dâncu de la Universitatea din

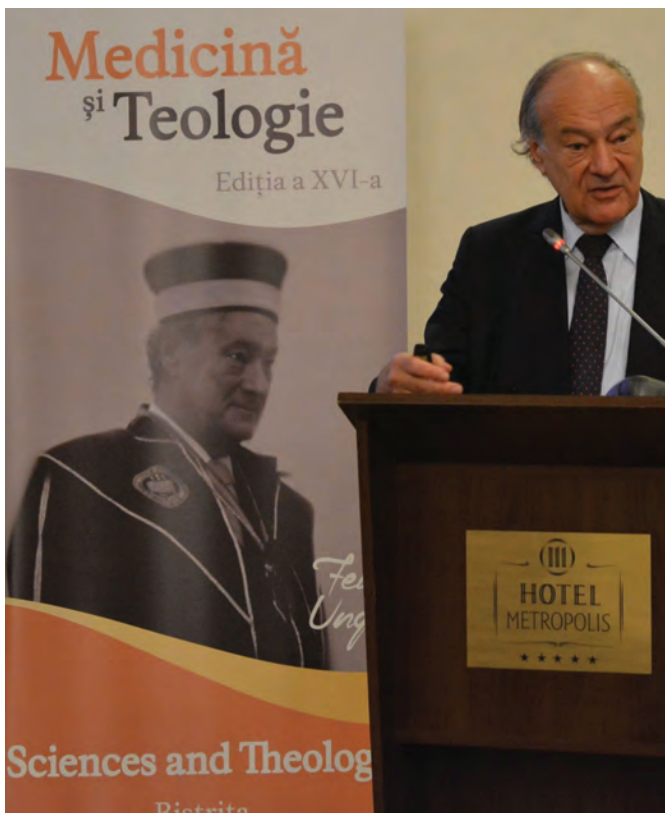
București, despre „Savanți și vraci - Reprezentări sociale ale medicului, sănătății și bolii”; Prof. Dr. Vasile Astărăstoaie de la UMF „Gr. T. Popa” Iași, despre „Mitic și mistic în medicină”; Prof. Domnița Ștefănescu din București, despre „Literatura suferinței (transfigurarea suferinței în literatura scriitorilor întemnițați din motive politice în timpul comunismului)”; criticul și istoricul literar Alex. Ștefănescu, despre „Sentimentul metafizic în literatura română”; Pr. Prof. Benedict Vesa de la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, despre „Dimensiunea maternă a paternității spirituale și aplicarea ei în relația medic-pacient”.

În final, Corala „Armonia” din Arhiepiscopia Tomisului a încântat auditoriul cu un concert de muzică psaltică.

Iată cuvântul de încheiere al Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei: „Dăm slavă lui Dumnezeu pentru ceea ce s-a întâmplat astăzi aici, ne bucurăm că am putut asculta cuvinte frumoase și încă o dată îl felicităm pe organizatorul

nostru. Nu știu cum l-am putea felicita, dar pentru că știu că maestrul Dâncu a dat citate frumoase din literatură, mă folosesc și eu de o strofă din Arghezi, care cuprinde în ea efortul pe care un om de suflet îl face în a organiza un lucru frumos. Ea se referă oarecum la ctitorii de biserici, dar și la ctitorii de suflete. Zice așa Arghezi: «Altarul ca să fie și pietrele să fie / Cer inima și viața zidite-n temelie». Așa că, domnule Profesor Mircea Gelu Buta, vă mulțumim pentru ceea ce ați organizat. Le mulțumim și celorlalți care ne-au încântat sufletul, și domnului președinte al Academiei din Salzburg, Felix Unger, și domnului Vicepremier Vasile Sebastian Dâncu, și domnului Alex. Ștefănescu, și soției sale, Domnița Ștefănescu, care ne-a atenționat că nu-i putem uita pe martirii din închisorile noastre, și secretarului nostru, părintelui Benedict Vesa, și domnului nostru Iisus Hristos, încercăm să fim și buni, nu știu cât reușim. Hristos a Înviați!”.

Tableta lunii

Triumful smereniei

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

Eintrarea în normalitate a României, în decembrie 1989, a însemnat, între multe altele și posibilitatea de a scrie și publica liber. (Această libertate, în ultima vreme, începe să fie tot mai relativă. Dar asta, poate, va fi tema unui viitor articol.)

Oricum numărul publicațiilor a crescut exponențial. Nu doar al publicațiilor „clasice”, pe hârtie, dar și a celor alternative, în spațiul electronic: bloguri, publicații, site-uri etc.

Multe publicații sunt de excelentă calitate, altele mai puțin, iar unele poate era mai bine să nu existe. Un loc cu totul special îl au publicațiile și mijloacele de informare ale Bisericii Ortodoxe Române.

Pentru foarte multă vreme Biserica Ortodoxă nu s-a putut exprima. Rostirea Ortodoxă s-a putut face doar în slujbele bisericești și răspândirea Cuvântului s-a făcut prin participarea la slujbe. În acest chip s-a ținut în ființă Ortodoxia: prin Slujbă și prin participarea poporului. Desigur au existat publicații bisericești de eminentă calitate, dar circulația lor era limitată.

Dupa 1989 această situație s-a schimbat.

Un mare număr de publicații Ortodoxe, „clasice” și electronice, au apărut. Calitatea lor este, în toate cazurile, excelentă. Cuvântul efectiv se revarsă și se dovedește abundent.

Un rol excepțional între aceste publicații, după părerea mea, îl au site-ul Basilica și gazeta „Lumina” ale Patriarhiei Române.

Aceste două publicații prezintă punctul de vedere al Patriarhiei: limpede, răspicat, fără compromisuri. Site-ul Basilica are meritul special că răspunde tuturor situațiile de interes care apar în timp record, aproape instantaneu. Basilica, în mai toate felurile, se dovedește scutul de care se frâng atacurile contra Bisericii și Ortodoxiei. Este un rol eroic într-o vreme în care, din trufie, lașitate, spirit gregar și prostie, mulți se alătură unei mode a vremii, agresive, satanice și anticreștine.

Între temele întâlnite în cele două medii de informare amintite (Basilica și Lumina) una îmi pare excepțional de importantă în sine și prin urmări. Este vorba de prezentarea ororilor sistemului concentraționist al comunismului și amintirea celor care i-au fost victime.

În primul rând este meritul singular al Patriarhiei Romane de a rosti fără șovaială, fără teamă, adevărul că în România comunistă s-au comis crime abominabile și care nu trebuiesc uitate. Acest adevăr este astăzi rostit doar de către Patriarhie și de numărul, tot mai mic, al supraviețuitorilor ororilor comuniste. Cei care au puterea și acoliții lor preferă să tacă, o tare complice și degradantă.

Dar Patriarhia Romana spune adevărul. Îl rostește calm, fără patimă, fără să incite la patimă. Rostește adevărul, păstrează memoria și, încet, încet, cu profundă smerenie alcătuiește modelul alternativ al momentului istoric. Arată care este opțiunea fiecărei persoane, opțiunea pe care o poate face fiecare persoană între bine și rău. Pentru a fi mai clar. Publicațiile Patriarhale amintite prezintă suferințele victimelor: scurta biografie (alcătuind de fapt un portret moral), „vina” care le-a fost aflată de către călăi și consecința suferinței.

Nimic dramatic, nimic teatral, nimic artificial. Sunt fapte și cuvinte pe care le poate înțelege oricine. Dar suma acestor prezentări arată ceva. Arată că, în toate cazurile, „vina” acestor oameni a fost Credința Ortodoxă și solidaritatea cu identitatea națională. Pentru aceasta au fost „condamnați” și pentru aceasta au suferit și, altfel spus, fiecare victimă poate spune: „crezut-am și pentru aceasta am și grăit”.

Prezentările făcute în publicațiile pomenite, din nou cu enorma smerenie, arată că victimele comunismului nu au suferit degaba, că mărturisirea lor a avut rost și încă rost veșnic.

Publicațiile pomenite nu aleg coloratura politică pe care vor fi avut-o victimele. Victimele sunt prezentate în lumina valorilor pentru care au mărturisit.

Prezentările făcute în publicațiile amintite sunt convingătoare dintr-un motiv simplu. Ele sunt alcătuite pe temelia trăirii în Hristos. Aceste publicații știu bine că orice prezentare, lipsita de viețuire ortodoxă, degenează în alcătuiri seci, pustitoare de suflet și finalmente plictisitoare.

Prezentările privind universul concentraționist al comunismului românesc, înfățișate în publicațiile amintite, sunt parte din România „profundă și tainică”. Aceste prezentări alcătuiesc modelul alternativ al momentului istoric. Libertatea persoanei se poate manifesta fără puțință de confuzie. Publicațiile Patriarhiei arată că în acest moment istoric avem posibilitatea să alegem între Credință și identitate națională sau confuzia „globalistă”. Putem și avem obligația să alegem între bine și rău și că pentru această alegere vom avea de dat plată, în lumea asta și cea care va să fie. Este dovedit că Veșnicia este aceeași, ieri, astăzi, întotdeauna. Detaliile sunt oarecum diferite (și în asta stă miracolul istoric). Din nou se adevărește: „cine va cădea pe aceasta piatra se va sfărâma, iar pe cine va cădea îl va strivi” (Mt 21, 44).

Copleșitorul semn al veșnicului triumf al smereniei strălucește fără obstacol.

Familie, căsătorie, sexe*

Adrian Papahagi

După cum le amintea Sfântul Apostol Pavel misoginilor epocii sale, în Hristos „nu mai este parte bărbătească și parte femeiască” (Gal. 3, 28). În duhul creștin, femeia și bărbatul au aceeași demnitate în fața lui Dumnezeu. Cu toate acestea, egalitatea politică și economică dintre bărbat și femeie a fost obținută rușinos de târziu în istoria umanității. Mișcarea feministă a avut un rol important în acest sens, dar astăzi feminismul a devenit o ideologie agresivă, care a transformat lupta de clasă a marxștilor într-un război al sexelor; recunoaștem în retorica feministă vechea și nefericita dialectică „oropsiți” – „opresori”, la care marxismul reduce orice interacțiune socială. Ori, în viziunea creștină, bărbatul și femeia sunt egali în demnitate, dar complementari biologic, nu antagonici. Chiar dacă amândoi pot îndeplini aceleași funcții sociale, natura îi predispune spre funcții complementare în familie. După cum scrie Teodor Baconski, „relația între femeie și bărbat nu este de supunere, ci de dialog: ceea ce contează este recunoașterea diferențelor și distribuirea accentelor personale într-un registru de complementaritate.”

Suprimarea artificială, în ideologia stângistă, a diferențelor naturale dintre bărbat și femeie și instituirea unei lupte între sexe e dusă mai departe de avangarda care luptă pentru abolirea ideii înseși de sexe. Știm de la Orwell că orice totalitarism începe prin pervertirea limbajului și crearea unui newspeak. A devenit astfel politic incorrect să mai vorbim despre cele două sexe naturale, și suntem penalizați dacă nu ne referim la „genuri”, adică o sumedenie de constructe culturale și psihologice, mai mult sau mai puțin bizare (inclusiv „genul” neutru). Firește, în bună logică marxistă, toate aceste „genuri” sunt oprimate de bărbații „heterosexuali”, cum a devenit corect politic să-i numim pe cei considerați odinioară „normali”, căci orice este normal în zilele noastre...

Progresul pe care aceste redefiniri îl aduc umanității, de la toaletele lui Obama până la defilările pornografice care au loc an de an în marile orașe occidentale, este îndoielnic. Dar fierberea revoluționară trebuie întreținută, astfel că sunt născocite mereu noi jigniri și discriminări pe care minorități sexuale auto-definite le impută majorității timorate, care a acceptat de mult să respecte orice formă de diferență, oricât de excentrică ar fi aceasta.

Familia

Familia este prima formă de comunitate umană. În sens restrâns sau extins, familia constituie întâiul laborator al solidarității între generații și al responsabilității față de semenii. Mai mult decât învățământul de stat sau societatea, părinții educă tinerii înspre virtuțile umane și civice. De aceea, eșecul ei este eșecul comunității și se răsfrânge asupra societății ca întreg.

În spirit subsidiar, comunitățile trebuie să sprijine familia, începând cu nivelul local și terminând cu cel național. Statul este ținut să recunoască efortul suplimentar, educativ și economic, al familiei, mai ales atunci când aceasta este tânără și fragilă. Cu precădere familiile aflate în precaritate, sau cele monoparentale au nevoie de sprijinul comunității.

Efortul familiilor cu copii nu este doar în beneficiu propriu, ci folosește întregii societăți, care este chemată la rândul ei să compenseze efortul supli-

mentar al familiei. Sprijinul pentru creșterea copiilor sau garantarea accesului în creșe și grădinițe sunt doar măsuri compensatorii, nu asistență gratuită. Primii care au nevoie de ocrotire sunt copiii, inclusiv cei nenăscuți încă, și femeile. Combaterea banalizării avortului sau eradicarea violenței familiale fac parte din programul creștin-democrat pentru o societate civilizată. Accesul la muncă al femeilor este o altă prioritate din această perspectivă.

În fine, principiile creștine înțeleg familia în mod tradițional, în sensul cununiei dintre un bărbat și o femeie. Concubinajul, diversele forme de „pact civil de solidaritate” (de pildă PACS, în Franța), sau căsătoriile între persoane de același sex sunt acceptate în unele state, dar ele nu au, în viziunea creștin-democrată, aceeași demnitate și același rol social cu familia, în sens tradițional. Totodată, aceste forme de conviețuire nu pot avea pretenția de a fi echivalente cu familia în chestiuni delicate, precum adopția de copii, în care dreptul copilului la o viață normală și la o dezvoltare psihică armonioasă trece înaintea dorințelor cuplului adoptiv.

Căsătoria

Căsătoria este o instituție pre-creștină, căreia Biserica i-a acordat sacralitate. Probabil că sensul ei arhaic, într-o vreme în care nu existau teste genetice, era de a obliga tații să își asume paternitatea și să garanteze

astfel drepturile copiilor, de la identitate la patrimoniul. Chiar dacă unele cupluri nu pot sau nu doresc să aibă copii, sensul căsătoriei este să confere identitate și drepturi eventualilor copii care se pot naște într-un cuplu, și să creze niște obligații ale părinților. Ea nu există pentru a instituționaliza iubirea sau sexul dintre adulți, indiferent de natura și orientarea lor.

De aici trebuie pornită orice discuție despre o instituție prezentă aproape identic în toate culturile. Cei care se opun schimbării de definiție nu sunt nici retrograzi, nici animați de ură. Ei cred, pur și simplu, că sensul acestei instituții

străvechi nu trebuie schimbat. Povara demonstrației nu cade asupra celor care apără căsătoria tradițională, ci asupra celor care urmăresc să modifice definiția acesteia. Tot ei trebuie să explice de ce, de pildă, odată ce schimbăm parametrii căsătoriei, am fi obligați să restrângem în continuare numărul partenerilor la doi. De ce ar fi discriminator sexul, dar nu și numărul?

Cei care doresc introducerea căsătoriei între persoane de același sex recurg la argumentul că aceasta ar fi un drept. Totuși, căsătoria nu este un drept natural, ci un contract de natură socială: cu dreptul te naști, nu semnezi în fața autorității pentru el. A semna un contract nu e un drept, ci o posibilitate, și nu oricine poate semna orice tip de contract. Prin convenție socială, în civilizația noastră se califică să semneze contractul numit „căsătorie”, un bărbat și o femeie, nu doi bărbați, sau un bărbat și două femei, sau trei bărbați și cinci femei. Cine decide termenii contractului numit „căsătorie”? Cei care scriu și adoptă Codul Civil, adică o majoritate politică, care se presupune că reprezintă viziunea și voința majorității populației.

Fiindcă nu știm care este viziunea majorității populației, câteva milioane de cetățeni au cerut, constituțional, o consultare pe această temă. Ea nu este nici discriminatorie, nici nu încearcă să limiteze un drept existent, ci urmărește să afle definiția acceptabilă a contractului cu relevanță socială majoră numit „căsătorie”, și să îl transforme în literă de constituție. Fiindcă familia este constitutivă pentru societate, ca formă elementară de asociere și solidaritate între oameni, nu este nimic deplasat să înscriem definiția căsătoriei în constituție, unde sunt descrise și alte forme de asociere (politică, sindicală etc.).

Cântarea Cântărilor. Mirele Hristos și Biserica Mireasa, Autor: Ioan Popa, 50 X 50 cm.

* Fragmente publicate în volumul *Creștinul în cetate. Manual de supraviețuire*, Editura Doxologia, Iași, 2017.

Intellectualii îmbisericiți

Dan Puric

A cum mulți ani, mica mea corabie, ce purta prin lume o picătură de suflet românesc răsărită în teatru, m-a adus pe țărmul plin de taine al Australiei. Și iată că într-o bună zi, am poposit și în Cambera, capitală politică a țării. Însoțit de un bun prieten român, aflat de mult timp acolo, admiram cu ochi de copil minunile aceluia tărâm fermecat. Când deodată, în fața mea, se înalță o clădire masivă de-o eleganță rece și sobră, ce parcă te obliga s-o privești doar de la distanță.

- Ce instituție este aceasta? am întrebat curios.
- Este clădirea Parlamentului Australian! mi s-a răspuns.

Și nu știu de ce, în clipa aceea, o vagă neliniște îmi cotropi sufletul. Imensa construcție din fața mea semăna, ce-i drept mai stilizată, cu Casa Poporului de la noi. Dar tot acolo, în fața impunătoarei ei intrări, ce parcă îi spunea omului să se simtă mai mic și neînsemnat, din iarba parcului se ridica o mică baracă de carton improvizată sărăcăcios, cu o ușă deschisă ce abia se ținea în balamale, invitându-te parcă, cu glas stins să pătrunzi spre un gol de suferință și de deznădejde umană.

- Dar asta ce mai este? mi-am întrebat prietenul, fiind cuprins de o totală nedumerire.

- Este protestul băștinașilor aborigeni, care-și cer pământul înapoi, mi-a răspuns el cu un firesc nebănuț de mine.

Mă uitam cuprins de uimire, dar în același timp și de o milă ce-mi străbătu tot sufletul la biata baracă de carton, ce parcă se așezase cu ultimele-i puteri, în fața imensei clădiri de beton și sticlă, murmurându-și ca o lumânare sfârșită dreptul la proprietatea și sfânta ei demnitate. Apoi, am văzut cum la câțiva metri în fața acelei uși deschise, spre infinita deznădejde, înconjurat de câteva pietre, pline și ele de o tăcută tristețe, ardea mocnit un mic foc.

- Acela reprezintă spiritul lor neînvinș și nu are voie să se stingă niciodată! îmi șopti la ureche prietenul meu, simțind să-mi lămurească trista nelămurire ce mă cuprinsese.

Era o zi frumoasă de vară, în care totul părea încremenit de căldură. Nicio boare de vânt nu se simțea în aerul rămas singur, parcă și el fără de respirație. Față în față, clădirea cea mare și rece a Parlamentului Australian, singură în orgoliul ei ca o piramidă egipteană în deșert, părăsită de oameni și de timp și mica baracă săracă, improvizată din carton, cu focul mocnind în față-i, se priveau două lumi diferite. O tăcere ca un abis le despărțea. Prăpastie tragică între om și om, săpată de om!

Și de ce oare, după atâția ani de uitare, brusc, toate aceste imagini mi-au revenit în minte și în suflet citind cartea scrisă de domnul doctor Mircea Gelu Buta, intitulată atât de paradoxal și de necrezut pentru vremurile pe care le trăim: *Intellectualii îmbisericiți*? O fi discreția ei cu care își murmură trecutul, precum pâlpăirile agonice ale tăciunilor din micul foc menit să alunge uitarea? Sau poate contrastul izbitor dintre această carte și lumea de azi, imensă, străină, agresivă și atee, ce-i stă în față, precum clădirea aceea masivă, strivitoare de drept nativ, ce sfida mica baracă de carton?

Eu cred că toate acestea la un loc. Căci cartea aceasta, la fel ca și micul foc nestins, are menirea să alunge uitarea și, poate, mai mult decât atâtea, să pună demnitatea trecutului la lucru. Citiți-i paginile și veți vedea cum, rând pe rând, se aprind ca la suflarea unui Duh Sfânt, tăciunii dăinuiri noastre sufletești. O vibrație tainică de trăire creștină te învăluie tăcut, dând parcă inimii tale un alt ritm și o altă vocație. Și atunci, din întuneric, tăciunii se aprind și, rând pe rând, își strigă numele: Episcopul Nicolae Ivan, Episcopul Nicolae Colan, Părintele Dumitru Stăniloae, Alice Voinescu, Patriarhul Iustinian, George Enescu, Ion Barbu. Lumini sufletești ale acestui neam ce se aprind pentru o clipă la tainica suflare a iubirii de Dumnezeu și țară. Măsura impecabilă a demnității românești, spiritul de jertfă organic al acestui popor și acea *noblețe creștină*, pe care numai suferința în numele credinței i-a putut-o dărui ca un veșnic *stigmat* al iubirii dumnezeiești. Sfântă frescă a unui popor tragic, biruit de istorie, dar nicidecum de necredință. Căci dincolo de scriitura în sine, se întrevește conștiința creștină a autorului, ce se apleacă spre icoana neamului ca ciutura de lemn după apa curată și rece a fântâni, în plină secetă de Bărăgan.

Neprețuite lumini de tărie și de credință românească conține cartea. „Sângele forte!”, spunea undeva Victor Babeș. Acel sânge luat de la o specie puternică și injectat alteia slabe îi dăruie, în final, acesteia din urmă forța supraviețuirii și cu mult mai mult decât atât, acel scut împotriva bolii numit imunitate. Căci asta face, în ultimă instanță, și domnul doctor Mircea Gelu Buta cu minunata-i carte;

o miraculoasă și atât de necesară *transfuzie* de sânge forte românesc! Sfinții și bieții martiri ai acestui neam au avut și au tăria aceasta de nebiruit! Tainică și negrăită *împărtășire* este învecinarea cu ei... măcar pentru o clipă! Piscuri înalte ce au putut cândva să sărute cerul!

Domnul doctor Buta provine, la rândul-i, din *rasa superioară* de doctori creștini, care-și puneau deopotrivă urechea pe cordul bolnavului, dar și pe *inima țării*, ca să-i asculte bătăile de viață, acele trepte neatinse de pași către Dumnezeu.

Ce arc de cerc peste timp este cartea aceasta! Ce curcubeu în zarea creștină a neamului!

Sunt 70 de ani de când în România ocupată de tancurile sovietice se ridica neînfricată vocea curată și lămuritoare a marelui savant și anatomist Grigore T. Popa, care la Ateneul Român, în acel sinistru an 1947, ținea conferința intitulată *Morala creștină și timpurile actuale. Mai este posibilă astăzi credința în Iisus Hristos?* Și iată că astăzi credința mai este posibilă, dar tancurile nu mai sunt. În schimb, la orizont se arată o altă boală sufletească. Iar germele patogen e invizibil. Dar tot acum, doctorul Mircea Gelu Buta are curajul, crescut din credință, să mărturisească public că România nu va fi nicidecum „altfel”, ci pururea aceeași cu sine. Pesemne că, aplecându-se peste focul acela mic și suflând în el, ca să nu se stingă, un tăciune s-a aprins pentru o clipă și i-a șoptit:

„Cum am mai fost și cum se cade să fim totdeauna, suntem și azi, cărturari și țărani, preoți și credincioși, împreunați în sfântă frăție și hotărâți să rămânem așa în toate zilele vieții. Asta e țaria noastră, că alta nu avem!”¹.

¹ Mărturisirea de credință făcută în primăvara anului 1941, în plină ocupare a Ardealului de Nord, de către trupele maghiare în urma Dictatului de la Viena, de către Episcopul Nicolae Colan, al Vadului, Feleacului și Clujului.

Breviter

Plinirea alergării

Aurel Sasu

Bupă arestarea din 1943, pentru deținerea de material subversiv, Valeriu Anania își caută refugiu (1944) la Mănăstirea Bistrița vâlceană. Tatăl, care-i face o vizită, îl înștiințează că umblă jandarmii pe urmele lui. Fugarul se consultă cu maica stareță Olga Gologan și decide să se predea. Era hotărât să obțină statutul de „fost legionar” pe care, în fapt, nu l-a obținut niciodată. Prin urmare, se prezintă singur autorităților, i se face o sumară verificare în Lagărul de la Târgu-Jiu și lăsat liber, fără domiciliu obligatoriu. Pleacă la Sibiu, unde se înscrie în anul I la Facultatea de Medicină a Universității din Cluj, aflată în refugiu. În 1945, în trecere spre Mănăstirea Polovragi, îl cunoaște, tot la Mănăstirea Bistrița, pe Arsenie Boca. Îl va mai întâlni o singură dată, cândva între 1948 și 1958, când „Sfântul Ardealului” se afla duhovnic al Mănăstirii de maici de la Prislop. În 1959, după două arestări, 1951 și 1956, Ministerul Cultelor îi interzice ieromonahului să mai poarte „haină preoțească” (mănăstirea de la Prislop va fi închisă și transformată în cămin de bătrâni, până în 1976, când revine la destinația inițială!).

Tunderea în monahism a lui Arsenie Boca are loc în 1940, după închinovierea la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, în 1939. Informații despre activitatea lui și despre un fenomen neștiut până acum, cu profunde urmări în viața monahală a epocii, aflăm în depoziția lui Valeriu Anania din 5 decembrie 1958 (vezi: *Procese verbale de interogator*, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2017). „În perioada 1945–1946, călugărul Arsenie Boca de la Mănăstirea Sâmbăta își intensificase acțiunea sa de prozelitism în favoarea vieții monahale. În acea vreme, Olga Gologan dăduse o mare dezvoltare instituțiilor culturale de la Bistrița, având acolo orfelinat, grădiniță de copii, școală primară, liceu teoretic și școală profesională.

Dorind ca acest complex mănăstiresc să ia o și mai mare dezvoltare, a solicitat lui Arsenie Boca faptul ca noile sale convertite să fi îndrumate de el la Mănăstirea Bistrița, ceea ce el a convenit. În primăvara anului 1945, când eu l-am cunoscut pe Arsenie Boca, în Mănăstirea Bistrița, se afla acolo un prim grup de adepți ale lui puse la dispoziția Olgăi Gologan. Într-o discuție pe care am avut-o cu el, am încurajat activitatea lui de convertire la viața monahală” (p. 212). Cu timpul, lucrurile, însă, se complică. Grupul, numit al *arsenistelor*, „se constituie într-un corp aparte a căruia mentalitate mistică nu se armoniza cu spiritul mai liberalist al (stareței) Olga Gologan” (ibidem). Fenomenul ia amploare și începe să creeze dificultăți mănăstirii. Pentru evitarea tensiunilor, se hotărăște risipirea arsenistelor pe la alte mănăstiri. Câteva ajung, în 1948, cadre didactice la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Plumbuita, înființat de Patriarhul Iustinian. Altele pleacă la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Văratec. În 1951, școlile de la Bistrița („Acoperământul Maicii Domnului”) se desființează și activitatea Mănăstirii se orientează spre activitatea practică. Maica Gologan, rămasă pe loc, înființează cea dintâi cooperativă meșteșugărească cu munca la domiciliu (elevii „Acoperământului”) fuseseră repartizați pe la diferite orfelinate din țară). Măsurile represive, pe de o parte, și transformarea mănăstirii într-o anexă economică a puterii comuniste, pe de alta, radicalizează, fără posibilitatea vreunui compromis, discursul mistic al arsenistelor. Se solicită acum implicit respectarea *per se* a disciplinei monahale, proclamându-se așa-zisul „misticism al castității”, față cu presupusele excese de imoralitate tolerate în așezământ de stareță Olga Gologan. Valeriu Anania încearcă, fără succes, o apropiere între cele două grupuri, despărțite, iremediabil, de atitudini și programe ireconciliabile (disperat de criza fără precedent, poetul face haz de necaz și scrie, pe seama subiectului, o poezie ocazională, recitată la o sărbătoare a mănăstirii, în prezența Olgăi Gologan!). Conflictul luase o asemenea amploare, încât o soluție amiabilă nu mai era posibilă. În cele din urmă, stareța Olga Gologan părăsește mănăstirea, o parte a arsenistelor pleacă la Horezu (1952), altele, decepționate, părăsesc monahismul sau se stabilesc la Țigănești, Văleni-Argheș și Tismana. La Bistrița, Valeriu Anania se va mai întoarce, de câteva ori, în perioada 1953–1956 (era director al Bibliotecii Patriarhale), solicitând, de fiecare dată, răbdare „până când va veni așa-zisa «eliberare», preconizând schimbarea regimului”. Episodul arsenistelor, reconstituit după *Procese verbale de interogator* (2017), confirmă referatul de anchetă al Securității din Făgăraș-Brașov, privind „forma religioasă-mistică”, pe care Arsenie Boca a inițiat-o și impus-o, la Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta, tuturor celor care veneau și luau contact cu el, inclusiv legionarilor: „fără revolver, ură și terorism” (vezi: Adrian Nicolae Petcu, *Preoți hunedoreni pătimitori în temnițele comuniste*, Editura Argonaut, Deva, 2016, p. 30). În *Memoriile* lui Valeriu Anania, schimbarea de paradigmă este amintirea armei ruginite îngropate în zidul unui beci. Iată două mari biografii și două mari vieți duhovnicești cu aceeași încheiere extraordinară: nicio altă cale de mântuire, decât prin grația și prin puterea cuvântului, prin jertfa și prin puterea lui de vindecare. Nicio alternativă decât drumul înspre miezul lui aprins. Singura „alergare care ne stă înaintea” (Evrei 12, 1-2) și singura prin care se plinește însăși alergarea cuvântului lui Dumnezeu în lume (2 Tesaloniceni 3, 1).

Părintele Virgil Gheorghiu, poetul lui Hristos și al României

Protos. Benedict Vesa

Părintele Virgil Gheorghiu, cu puțină vreme înainte de plecarea sa în eternitate, afirma: „N-am fost niciodată despărțit de România... tot dicționarul român mi-e drag... iar, dacă într-o zi mă voi întoarce în România, mă întorc acolo unde sunt rădăcinile mele și nu mă mai mișc, dacă nu pe pământ, atunci în cerul românesc de acolo”¹. Cu această conștiință a unei clare apartenențe, deși departe, în exil, Virgil Gheorghiu își descrie identitatea și locul său în trecerea sa pământească. Așa se face că, legat ființial de patria sa, opera lui nu este altceva decât un poem liric despre și adresat neamului de „nemuritori” din Carpați, din care reiese evidentă dragostea și nostalgia depărtării, ca sentimente care îl vor însoți pe tot parcursul vieții.

Se naște pe 9/16 septembrie 1916 în comuna Războieni din Munții Neamțului, ca descendent dintr-o veritabilă familie sacerdotală. Copilăria sa teologică, gravitând în jurul bisericii din satul natal și a preotului Constantin, tatăl său, îi va marca întreaga viață. Sărăcia în care trăia preotul Constantin, la fel ca și enoriașii lui, îl va împiedica să-și dea copilul la școala teologică, și, în consecință, este înscris la Liceul Militar din Chișinău, între anii 1927-1935, întrucât această instituție asigură gratuit educație copiilor lipsiți de posibilități materiale. Încă de timpuriu manifestă o sensibilitate literară, publicând în revista școlii „Crai nou”. După absolvirea liceului, se înscrie la Facultatea de Filozofie din București, desfășurând în paralel o activitate publicistică intensă. În anul 1940 devine reporter de război, articole adunate în două volume – „Ard malurile Nistrului” (1941) și „Am luptat în Crimeea” (1942). Doi ani mai târziu este desemnat atașat cultural la Zagreb. Acum își părăsește țara și nu o va mai revedea niciodată. Din acest moment viața familiei Virgil și Ecaterina Gheorghiu devine o pribegie continuă, având parte de o „biografie fracturată” care punctează temporare șederi în Austria, Germania, SUA și Argentina, ajungând în cele din urmă, în 1948, la Paris. Aici succesiunea sacerdotală familială va fi reluată – studiază teologia și este hirotont preot la vestita Biserică Sfinții Arhangheli din Paris de către Arhiepiscopul Teofil Ionescu.

În anii pe care îi va petrece aici va publica în limba franceză peste 40 de volume, descriind dramele neamului său, de care se simte ființial legat, și ale contemporaneității, aflate sub greaua povară a ideologiile politice, încercând și identificarea unei soluții, de natură mistică – salvarea în metaistorie, în ora veșniciei. Lucrarea reprezentativă în acest sens este celebrul roman „Ora 25”, care descrie „odiseea europeană” a unui țaran român căzut în vâltoarea sistemelor totalitare în anii celui de-al „Doilea Război Mondial”. În această lucrare profetică, Virgil Gheorghiu denunță desființarea omului ca persoană, și victoria sistemelor, ideologiile și instituțiile istoriei. Viața personală a omului pare să fie asfixiată. Cităm câteva mici fragmente: „Între tine și familia ta, între tine și casa ta, dragă Moritz, sunt toate națiunile pământului, cu armele pregătite să tragă. Între fiecare om și viața lui intimă este această armată internațională. Omul nu mai are voie să-și trăiască viața lui proprie, e împușcat dacă încearcă”². Sentimentele nu-și mai găsesc locul în omul contemporan: „Societatea modernă a ieșit din epoca misticismului și a poeziei, suntem în epoca matematicii și a științelor exacte și nu putem da ceasul înapoi din motive de ordin sentimental. De altfel sentimentele înseși sunt o creație (invenție) a poezilor și a misticilor”³; sau: „Omul în carne și oase, capabil de bucurie și suferință, este inexistent. Societății occidentale îi este imposibil să ia act de prezența omului viu: când aretea sau ucide un om, ucide nu ceva viu, ci o noțiune. În consecință, societatea tehnică nu poate fi acuzată de crimă – **este o oră târzie a istoriei!**”⁴. Acest lucru îl identifică și Mircea Eliade când

afirmă: „Mai mult decât de păcatele unor guverne sau de excesele unor națiuni, e vorba de desființarea omului de către o societate mecanizată în spirit, în sânge și carne”⁵.

Foarte actual și acum, Virgil Gheorghiu deplânge cultura occidentală, care în ciuda dezvoltării ei, își uită originea – greacă, română și creștină –, și, în consecință, fără să sesizeze, își începe procesul de autodistrugere. Se transformă în sistem și ideologie. Într-un mod profetic, prin intermediul personajelor sale, afirmă: „Cultura noastră, Lucian, a dispărut. Ea avea trei calități: iubea și respecta frumosul – obicei învățat de la greci; iubea și respecta dreptul – obicei învățat de la romani; iubea și respecta omul – obicei pe care l-a învățat greu și foarte târziu, de la creștinism. Numai prin respectarea acestor trei mari simboluri, Omul, Frumosul și Dreptul, a devenit cultura noastră occidentală ceea ce a fost. Și acum pierde cea mai importantă moștenire: respectul și dreptatea pentru om”⁶.

Soluția o întrevăde în poezie și în ortodoxie, cu precădere românească, opuse tehnicizării și impersonalismului, care, în opinia sa, îl ajută pe om să vadă lumea în existența sa ultimă. Viața pământească, separată de realitatea cerească, este incompletă, sumbră și chiar dramatică. Istoria contemporană, fără eternitate, îl deposează pe om de identitatea lui cea mai nobilă, de cetățean ceresc, și îl reduce la un simplu subiect al societății tehnizate,

care-și duce existența efemeră în „ora apocalipsei sumbre”, în care pare să se sfârșească istoria civilizației noastre. Tocmai de aceea, acestei situații, Virgil Gheorghiu pare să-i propună soluția „orei 25”, ora veșniciei, ora eternității vieții și nemuririi, ora metaistorică a Liturghiei ortodoxe. Soluția nu vine din spațiul orizontal-terestru, ci este de natură spirituală – refugiu sau întoarcerea la Dumnezeu și la Împărăția Lui. Dumnezeu este mai real și mai aievea decât orice altă realitate înconjurătoare. Dar, pentru a accede la El, este nevoie de „a ne arunca rădăcinile în cer”, după modelul orhideelor, de a aborda metodologia metafizică: „Rădăcinile orhideelor își caută seva în albastrul cerului, în lumina soarelui și în razele lunii. Firește, alcătuirea lor fizică se schimbă. Rădăcina devine același organ cu floarea, iar tulpina cu frunza și floarea... Fiindcă nu este foarte ușor să trăiești foarte sus, pe vârful arborilor giganti, deasupra pădurii virgine, în apropierea cerului, și să-ți iei de acolo hrana. Noi, creștinii, suntem în Biserică exact ca orhideele. Ne-am smuls

rădăcinile din cetatea pământească și le-am plantat deasupra capetelor noastre, în teritoriul Ierusalimului Ceresc”⁷.

Așadar, opune omului hipertehnizat pe omul-poet, poetic nu doar ca simplu atribut, ci ca metodologie de viață. De fapt, în opinia sa, Dumnezeu Însuși este poetic și creația este pur și simplu lirică. Pentru ca omul să trăiască și, pe deasupra, să fie/ devină ortodox, trebuie să fie poet – să aibă inimă nouă și vorbire nouă –, adică să se așeze în mijlocul lumii, în inima lumii, să simtă mișcarea ei și să aibă o viziune integrală, participativă. Trebuie să simtă și să îl doară. Metodologia poetică presupune și dimensiunea vizionară – acolo unde omul firesc înțelege mai puțin, poetul întrevăde o altă semnificație a fiecărui gest, a fiecărei întâmplări, a fiecărei situații. Simte realitatea „dinăuntru”, „des-cântă” lumea, în sensul identificării frumosului din ea, dar nu se oprește aici, ci și „în-cântă” lumea, încercând o transformare a ei, în direcția reflectării cât mai fidele a planului inițial în ea. Omul poetic este, în cele din urmă, omul firesc, care suferă, iubește, are dubii, caută și, mai ales, iubește. La căderea omului în lume și din lume în sistem, Virgil Gheorghiu opune și propune un drum invers, în termeni mistici, cel al „devenirii într-o ființă” prin asumarea unei existențe personale, care-l descoperă pe om în ceea ce este el.

Plecarea sa în eternitate a fost discretă. Din nefericire nu a mai avut ocazia să revină în pământul pe care l-a iubit atât de mult, dar, potrivit așteptărilor, s-a adăugat neamul său, în cerul românesc, în „Ora 25”, lăsându-și vremelnicele trupuri în „vestiar”, până la Venirea din nou a Domnului. Acest lucru se întâmpla pe 22 iunie 1992. Va fi înmormântat în cimitirul Passy din Paris. Testamentul pe care ni-l lasă este sfințit de același timp al eternității: „Arătați-mă cu mâna, ca o alinare/ Neamului cuminte și olog din preajma fântânilor/ Cum pătrund încet și zeiesc/ Cu o turmă alungată de silabe/ În negura de Walhalla,/ în veacul deschis (*Plecarea poetului*).

Ziua Eroilor la Sighet

Ierom. Maxim Morariu

A devenit o adevărată tradiție ca, an de an la Sighet, Praznicul Înălțării Domnului și Ziua Eroilor, să fie marcate printr-o manifestare culturală, dublată de o slujbă de pomenire a celor care au avut de suferit în închisorile comuniste. Din inițiativa domului prof. univ. dr. Ilie Rad de la Facultatea de Jurnalism (FSPAC) a Universității noastre, Clujul e reprezentat de câțiva ani de Colegiul Studențesc de Performanță Academică al acesteia.

În această calitate am beneficiat și eu, în ultimii ani, de privilegiul de a mă număra între cei care participă la aceste manifestări, ce debutează cu cuvinte de mărturie ale supraviețuitorilor și lansări de carte și se încheie cu o frumoasă rugăciune, în care vii și cei adormiți se reunesc în iz de tămâie și glas de litanii, însoțindu-și vorbele cu lacrimi. Și acum, ca și în ocaziile trecute,

studenți și doctoranzi de la facultăți precum cea de biologie (Vlad Toma), Științe Administrative și Științe ale Comunicării (Cătălin Hădădea și Andreea Nagy), Istorie și Filosofie (Adrian-Cosmin Iușan, Mihaela Tălpaș și Florin Grec), sau teologie (subsemnatul), s-au reunit pentru a trăi o experiență interdisciplinară, marcată de un popas duhovnicesc la mănăstirea Rohia și unul la Bârsana, dar și de o vizită la Cimitirul Vesel de la Săpânța. Prin grija domnului profesor Rad și a doamnei Doina Rad, am avut privilegiul de a fi însoțiți de un oaspete de seamă, respectiv domnul profesor Alexandru Bălaș, directorul Centrului de Cooperări internaționale al State University din New York.

În acest an, primul fără scriitorul Romulus Rusan, inițiatorul întregului complex de activități afiliate Memorialului de la Sighet, manifestările au fost mai speciale. S-a debutat cu dezvelirea unei plăci comemorative dedicate lui, iar apoi s-a continuat cu mai multe evocări și mărturii, și cu inaugurarea unei noi secțiuni a Memorialului, dedicată chiar istoriei lui. Personalități culturale importante, dar și „părțile vii” ale memoriei unui trecut dureros s-au succedat pe mica esplanadă din fostul celular, adresând cuvinte frumoase, vreme de aproape două ore.

Apoi, toți participanții s-au deplasat la Cimitirul săracilor din localitate, unde s-a defășurat slujba de pomenire. În acest an, alături de preoții locului și deja-obișnuitul părinte arhimandrit Gavril Burzo, duhovnicul mănăstirii de la Suci de Sus, și el supraviețuitor al închisorilor comuniste, au conslujit și părintele arhimandrit Nicolae Moldovan, starețul mănăstirii Nicula, părintele Ioan Morar, fost protopop al Gherlei și președintele Despărțământului „Ioan Alexandru” al „Astrei” din localitate, și părintele-poet Gheorghe Pop din Șișești.

În ciuda vremii neprielnice, manifestarea s-a dovedit o reușită, reușind să adune câteva sute de foști supraviețuitori, cadre didactice universitare și alți intelectuali, dar și un număr destul de mare de tineri, care au demonstrat, prin prezența lor, că doresc să cunoască și să asume în mod responsabil faptele trecutului recent.

¹ Interviu luat de Aristide Buhoiu, în „Universul Românesc”, IV, nr. 126, iul. 1990, p. 3-5.

² Virgil Gheorghiu, *Ora 25*, București, ed. Gramar, București, 2004, p. 215.

³ *Ora 25*, p. 215.

⁴ *Ora 25*, p. 178.

⁵ „Ora 25” (martie 1949), în *Împotriva deznădejdii*, București, Humanitas, 1992, p. 35-37.

⁶ *Ora 25*, p. 140.

⁷ *Cum am vrut să mă fac sfânt*, Sibiu, Deisis, 1999, p. 186.

Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” în turneu italian

Alexandru Salvan, Radu Micu

In dimineața zilei de 5 mai, 2017, în calitate de membri ai Coralei „Psalmodia Transylvanica”, avându-l în fruntea noastră pe Părintele profesor univ. Vasile Stanciu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca și Dirijorul acestei prestigioase corale clujene, am pornit spre Italia, onorând astfel invitația adresată Facultății, Coralei și Părintelui Decan de către mișcarea *Focolarilor* din cadrul Bisericii Romano-Catolice. În itinerariul nostru, care a implicat o importantă dimensiune misionară, culturală și religioasă, am poposit pentru început în orașul Celje din Slovenia, la Dom SV. Josef, unde ne-am întâlnit cu episcopul catolic Stanislav Lipovsek, care ne-a împărtășit, pe lângă datele istorice ale diocesei, aspecte legate de viața și misiunea păstoriților săi. La rândul nostru, i-am oferit câteva „nestemate” din repertoriul nostru religios, universal și popular, subliniind prin aceasta pe de o parte spiritualitatea cu care este înzestrat poporul ortodox român, iar pe de altă parte scoțând în evidență și identitatea sa națională.

De la Celje, următoarea destinație a fost orașul Udine din Italia, unde am rămas pentru două zile. Am fost primiți cu multă ospitalitate de către Părintele Iustinian Sorin Deac, parohul Bisericii Ortodoxe Române cu hramul „Sfântul Vasile cel Mare”. Duminică, 7 mai 2017, a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către PC. Pr. prof. univ. Vasile Stanciu, care a ținut și cuvântul de învățătură, și PC. Pr. Iustinian Sorin Deac, răspunsurile liturgice fiind date de Corala Psalmodia Transylvanica. După Sfânta Liturghie, credincioșii parohiei, împreună cu păstorul lor duhovnicesc, s-au bucurat de un „crampei muzical”, decupat din armonii celeste.

După încheierea mini-sejurului de la Udine, în data de 8 mai, am reinițat deplasarea înspre principala destinație: Castel Gandolfo-Roma. Traseul a inclus popasuri în două locuri de mare însemnătate turistico-religioasă și istorică: Padova și Ravenna. La Padova am reușit să vizităm faimoasa și grandioasa Biserică a Sfântului Anton, unde se păstrează relicvele sale, precum și încântătoarea Biserică aparținând abației Santa Giustina, ce găzduiește mormântul Sfântului Apostol și Evanghelist Luca. Către seară am ajuns la Castel Gandolfo, la Centro Mariapoli, un complex ce a găzduit simpozionul din cadrul mișcării ecumenice *Focolari* - mișcare de încheiere a nexurilor interconfesionale, inițiată în anul 1943 de către Chiara Lubich. Aici am petrecut patru zile, programul presupunând plurivalență alternantă a activităților: audieri ale conferințelor, vizite turistice și concerte. În prima zi a simpozionului, printre conferințe și testimoniale a fost inserat un mini-concert cu specific religios-pascal al corului nostru, prestație ce a avut un semnificativ și neașteptat impact pozitiv, multiplu confirmat asupra ascultătorilor. Tot în această zi, am vizitat sediul Episcopiei Ortodoxe a Romei de la Pomezia, unde am fost întâmpinați cu ospitalitate și maximă afabilitate de către PS Siluan, Episcopul Ortodox al Românilor din Italia.

În cea de-a doua zi (miercuri), am fost într-un periplu de pelerini și turistic, vizitând monumentală Biserică San Pietro de la Vatican, precum și Basilica San Paolo, unde am săvârșit slujba Vecerniei, și în care se putea vedea expus un fragment de lanț, considerat de tradiție ca făcând parte din lanțul cu care fusese legat Sfântul Apostol Pavel într-una dintre captivitățile romane.

Cea de-a treia zi a fost marcată de conferința PC. Pr. prof. Vasile Stanciu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, în deschiderea căreia am susținut un scurt concert. Discursul provocator și captivant, intitulat: *Dialogul credinței și primatul iubirii*, caracterizat printr-o admirabilă și temerară onestitate, consistență și credibilitate, a declanșat puternice ecouri pozitiv-apreciative în rândul ascultătorilor. Tot în această zi, am vizitat în apropierea Romei, catacombele Sfântului Sebastian – subterane arhaice hieratice cu iz mitic, a căror vizitare a constituit un bun prilej de actualizare literară căci o etapă culminantă a acțiunii din *Contele de Monte-Cristo* de Alexandre Dumas, se petrece în cadrul spațial al acestor galerii. În ultima zi petrecută la Castel Gandolfo s-a continuat șirul conferințelor. Audierile au fost alternate de plimbări prin splendoarea ambientală a grădinii din curtea interioară, precum și de binevenite răgazuri de destindere prin comuniere socială.

Sâmbătă dimineața am pornit spre Bassano del Grappa unde am petrecut ultimul sejur din cadrul turneului. Aici, am fost întâmpinați de Părintele Cristian Mănăsturean - preot al comunității românilor ortodocși din Bassano, care ne-a asigurat atât cazarea, cât și ulterioarele cadre de concertare, manifestând față de noi o deosebită solicitudine. Seara am susținut primul concert la Padova în Biserica cu hramul „Sfinții Petru și Pavel”, preot paroh fiind PC. Pr. Gheorghe Verzea, biserică la origine catolică, dar cumpărată și dată în uz liturgic ortodocșilor. Repertoriul a inclus atât piese corale religioase cu specific pascal, cât și creații corale populare românești, mai sus amintite.

A doua zi, duminică, după participarea la Sfânta Liturghie, am susținut ultimul concert în cadrul unei manifestări culturale mai extinse, organizată de câteva comunități românești din zonă, în apropiere de Bassano. Programul amplu și diversificat includea atât recitaluri, cât și dansuri populare, și chiar concursuri sportive pentru copii. Intervenția coralei Psalmodia Transylvanica, a exaltat publicul prin cântul academic și rafinat. Acest eveniment a încheiat încă un turneu memorabil al Corului de Cameră Psalmodia Transylvanica, lăsând în sufletele ascultătorilor o fărâma din întoarcerea spre adevăratele valori ale spiritului românesc.

Ce-ar fi fost dacă...?

Prof univ. dr. Mircea Gelu Buta

In anul 1990, la puțină vreme după căderea regimului comunist, când Biserica națională putea din nou să se manifeste liber și să adune oamenii în comunitatea ei de iubire și credință, au început să apară întrebări, inclusiv în presă, de genul „Ce s-ar fi întâmplat dacă eram catolici? Nu ar fi fost mai bine pentru poporul nostru?...”. La sfârșitul acestor interogații cu răspuns previzibil se adăuga apostila mincinoasă că romanitatea – iar noi suntem de origine romană și avem o limbă neolatină – subînțelege apartenența la catolicism, după cum slavismul merge mână în mână cu Ortodoxia. În realitate, majoritatea popoarelor slave sunt... catolice, în frunte cu polonezii, care au dat și un ilustru pontif contemporan. Dar slovenii, croații sunt tot catolici, deopotrivă cu slovaci și cu o bună parte din cehi. Cât îi privește pe croați, aceștia s-au rupt cu multe secole în urmă de frații lor de credință sârbi și de la trecerea la catolicism se trage sângerosul și tragicul conflict fratricid care s-a manifestat cu violență în anii '90 ai secolului trecut și a constituit principala cauză a dezmembrării Iugoslaviei. Asta s-ar fi întâmplat și în cazul nostru dacă „Unirea” cu Roma i-ar fi câștigat pe românii din Transilvania și Ortodoxia nu ar fi fost apărută cu prețul jertfelor de mucenici și mărturisitori, parte din ei trecuți de Sfânta noastră Biserică în rândul sfinților. Este suficient să reproducem titlul unei cărți a Părintelui Dumitru Stăniloae, apărută în anul 1973, pentru a înțelege ce a fost, în esență sa, greco-catolicismul: o *încercare de dezmembrare a poporului român*¹. Se știe că uniația, care a început în Ucraina, la Brest-Litovsk, în anul 1596, era o armă din panoplia Contrareforme: să recuperăm în Răsărit ceea ce am pierdut (din cauza Protestantismului) în Apus!

Întrebarea „Ce-ar fi fost dacă...?”, sunând a *istorie contrafactuală* avant la lettre, s-a pus și în anii '30 ai secolului trecut, când Nae Ionescu i-a răspuns lapidar: dacă eram catolici, eram cu totul altceva; însă nu mai eram români.

În anul 1910, Nicolae Iorga a ținut o conferință de mare răsunet, intitulată *Să pășim Ortodoxia?*. Întrebarea sa murea de indignare, pentru că, până atunci, o asemenea perspectivă părea absurdă, deși se spune că domnitorul Alexandru Ioan Cuza nu a fost străin de ea². Însă la un popor a cărui credințioasă pravoslavnică fusese lăudată de către Dimitrie Cantemir și pentru a cărui credință își dăduseră mucenicește viața Constantin Brâncoveanu și fiii săi, perspectiva schimbării confesiunii nu putea fi decât un vis urât.

Întrebarea care îl indigna pe Iorga și care ar fi indignat masa credincioșilor români nu pornea din rândurile lor, ci era indusă și provocată în acea perioadă, anii 1909-1911, când Legea Consistoriului Bisericesc a produs o criză declanșată de episcopul Romanului, Gherasim Saffirin, speculată de forțe spirituale străine. În bine cunoscuta sa sinteză, părintele academician Mircea Păcurariu trasează liniile contextuale ale momentului: „*Au urmat lupte politice aprige și frământări nu numai în sânul clerului, ci și în viața politică și laică a țării, cu atacuri vehemente în presă, cu întrebuiințarea celor mai josnice mijloace pentru compromiterea Bisericii Ortodoxe și a ierarhilor ei. De toate acestea nu era străină nici propaganda catolică în țara noastră, în frunte cu avocatul bucureștean Mariu Theodorian-Carada, trecut la*

catolicism (...), *ajutat de câțiva preoți caterisiți, cu sprijinul cărora a scos câteva ziare-pamflete de propagandă. S-a mers atât de departe, încât într-un ziar de atunci s-a susținut că «rezolvarea crizei (bisericești, n.n.) stă numai în unirea cu Biserica Romei». Iar un alt agent al propagandei catolice la noi, italianul Iosif Frollo, i-a propus mitropolitului primat Atanasie Mironescu să îmbrățișeze unirea cu Roma, cu întreaga Biserică Ortodoxă Română, primind în schimb din partea papei titlul de patriarh unit. Canonicul Iosif Baud, vicarul Arhiepiscopiei catolice din București, a publicat tot atunci știrea mincinoasă că mitropolitul Calinic Miclescu ar fi îmbrățișat pe patul de moarte credința catolică. Insinuarea sa a dus la nenumărate proteste din partea preoților și credincioșilor, încât Baud a fost nevoit să părăsească țara*”³.

Câteva decenii mai târziu, în anul 1943, nunțul Vaticanului la București nutrea aceleași năzuințe unioniste, împărtășite lui Raoul Bossy, diplomat pe care ministrul de externe Mihai Antonescu dorea să-l numească reprezentantul României pe lângă Sfântul Scaun. Din pasajul pe care-l vom reproduce din jurnalul diplomatului reiese admirabila sa conștiință bisericească, demnă de un descendent al vechii familii boierești moldovene Bosie, trăsătură contrastând cu micimea și superficialitatea ministrului: „*M. Antonescu îmi destăinuiește că, spre a câștiga și mai mult bunăvoința Papei de a-l lega mai mult de soarta noastră, i-a lăsat să sere o unire a Bisericii Ortodoxe Române cu Roma (...). Întrerup spunând că MGr. Cassulo mi-a vorbit într-adevăr de lucrul acesta, dar că trebuie să-i declar categoric că nu pot intra în asemenea vederi, nici ca român, nici ca ortodox. Cu biserica ortodoxă și-a dus traiul necăjit neamul nostru și ea l-a adus la liman. Poporul român nu va accepta niciodată să-și schimbe legea. (...) Dacă totul nu este decât un joc diplomatic spre a atrage Vaticanul, cred că o atare manevră nu este demnă de statul român*”⁴. Reamintindu-i ministrului de externe „cum înalții ierarhi uniți au primit ordin de la Vatican să nu participe la încoronarea primului rege al României (reîntregite, n.n.) la Alba Iulia în 1922”, Raoul Bossy află „că nu Papa a fost vinovat atunci, ci Maniu, care solicitase această măsură la Vatican, în interese de politică externă”⁵, ceea ce, adăugăm noi, este și mai revoltător.

În același an 1943, apărea la București, sub egida Facultății de Teologie, al doilea volum din culegerea de conferințe *Ortodoxia*, subintitulat *Creștinism și Românism*, transcrise atunci și devenite astăzi texte de referință asupra Bisericii și credinței noastre, datorate câtorva dintre cei mai importanți teologi ai momentului. La rândul său, în aceeași epocă, definea Biserica noastră națională, sintetic și profetic, marele bizantinolog și istoric Teodor M. Popescu: „*Ea reprezintă spirit: spiritul creștinismului vechi, unitar și ecumenic, credincios tradiției bisericești autentice și întocmirilor ei fundamentale. Reprezintă calitate: calitatea de a fi păstrat tradiția curată, de a nu fi compromis ideea creștină în aventuri lumești, de a fi voit să fie nu stat în stat, nici biseriță, ci misiune religioasă-morală și cultică, nu politică și nici măcar în primul rând socială sau culturală – menită să mângâie și să mântuiască sufletele, în virtutea harului, nu să stăpânească lumește cu puterea autorității. Reprezintă o mare rezervă în viitorul religios al popoarelor și al lumii, pentru că este o Biserică veche și încercată, fără a fi uzată și sleită, trăiește din trecut, fără a muri cu trecutul și a fi robită unui timp, înfruntă istoria, fără a se teme de ea, evoluează și progresează în pas cu credincioșii și cu vremea, fără a-și fi dat încă măsura puterilor ei spirituale*...”⁶.

În anul 1945, într-o culegere de convorbiri cu personalități ale culturii, artei și politicii, *Lumea de mâine*, întocmită de către scriitorul și medicul Ion Biberi, savantul Grigore T. Popa mărturisea: „*În ce privește forma religioasă în care ne găsim din moși-strămoși, neamul meu este ortodox-răsăritean și nu înțeleg să fac nimic care să înjosească o credință (încărcată cu prestigiul unei tradiții) care pe mine nu mă împiedică deloc să evoluez spre oricât de liberă și înaltă perfecțiune*”⁷.

Mărturisitorii Ortodoxiei, atât ca Biserică, cât și ca formă de valorificare a existenței, provin la noi din toate categoriile sociale, așa cum reiese din eșantioanele la care am recurs și trebuie ținut cont de acest adevăr în vremurile de generalizare mecanică pe care le trăim. Nici nu s-ar putea explica altfel caracterul de Biserică națională pe care Biserica Ortodoxă l-a avut pentru un popor plămădit de ea. Iar dacă amatorii de întrebări leneșe de genul „Ce-ar fi fost dacă?...” nu simt lucrul acesta, se întâmplă să o facă, și pentru ei, străinii de bună-credință. Iată ce spunea foarte recent, într-un amplu dialog apărut în prestigioasa revistă „Lettre internationale”, filosoful francez Jean Lauxerois, sub egida generică *Tentația Ortodoxiei*: „*România reprezintă, în sensul cel mai puternic al cuvântului, un popor. Având o limbă, o religie și o credință, România și-a constituit un «suflet» al său, o spiritualitate a sa. Iar experiența mea concretă îmi arată cât de diferită este aceasta de aceea a rușilor sau a grecilor*”⁸.

³ MIRCEA PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe*, vol. III, București, 1997, pp. 139-140.

⁴ RAOUL BOSSY, *Jurnal* (2 noiembrie 1940 – 9 iulie 1969), prefață de Florin Constantiniu, membru corespondent al Academiei Române, București, 2001, p. 199.

⁵ *Ibidem*, pp. 199-200.

⁶ TEODOR M. POPESCU, *Biserica mărturisitoare*. Studii și articole, București, 1995, p. 31.

⁷ ION BIBERI, *Lumea de mâine*, ediția a doua, București, 2001, p. 165.

⁸ „Lettre internationale”, ediția română, toamna 2016, p. 49.

¹ DUMITRU STĂNILOAE, *Unitatismul în Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*, București, 1973.

² ARȘAVIR ACTERIAN, *Jurnalul unui pseudo-filozof*, București, 1992. La paginile 178-179, autorul evocă o întâlnire cu mitropolitul Tit Simeleu, la Mănăstirea Cernica, unde acesta i-a spus: „Există sau a existat un proiect al lui Vodă Cuza de trecere a românilor la catolicism. Proiect tănuț – și poate ars – de cei care țineau ca faima lui Cuza să nu aibă de suferit prin dezlănțuirea unui inevitabil opobriu al ortodocșilor habotnici”.

Icoana pe sticlă cu specific transilvan, brand național cu vocație universală

Pr. Florin-Cătălin Ghiț (Pr. F.-C. G.): - Participați de mai mulți ani cu icoane pictate de dumneavoastră la concursul „Icoana ortodoxă – lumina credinței”, organizat de Patriarhia Română, și ați câștigat de-a lungul anilor mai multe premii la acest concurs. Care sunt impresiile și care considerați că sunt beneficiile spirituale după această experiență de durată?

Teodora Roșca: Anunțarea primei ediții a concursului, în 2012, a fost pentru noi o surpriză și o provocare. Am răspuns invitației și am căutat să valorific în mod creativ tezaurul iconografic specific spațiului transilvănean.

Proiectul Patriarhiei propune un concurs alternativ, un an fiind dedicat icoanei pe lemn și icoanei pe sticlă, iar următorul an tehnicii în frescă și mozaic. În mod excepțional, în 2017, declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române: „Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și pictorilor bisericești”, au fost reunite toate cele patru secțiuni.

Din 2012 și până în 2016 am primit succesiv premiile III, II și I la secțiunea pictură pe sticlă, dar întotdeauna a existat un element neprevăzut, deoarece întotdeauna există un grad de subiectivitate din partea comisiei de experți care notează lucrările, comisie care, în principiu, se schimbă de la o ediție la alta. Anul acesta a existat și o preselectie a lucrărilor.

Cred că printre beneficiile spirituale ar trebui să menționez spiritual de echipă. Poate părea inedit pentru un concurs, dar mai mulți dintre noi, cei care participăm, suntem prieteni, ne cunoaștem reciproc posibilitățile și colaborăm în diferite proiecte, cum ar fi „Grupul Sfântul Ioan Damaschin”. Îndrăznesc să fac o glumă și cred că pe viitor ar trebui să propunem Patriarhiei și un concurs pe echipe, ca la întrecerile sportive. În alt sens, devii conștient că de fapt nu întotdeauna premiul contează și oricum nu este definitoriu pentru ceea ce înseamnă evoluția artistică. Dar în mod cert că reprezintă un moment de bucurie.

Relaționarea directă cu ritualul liturgic o consider un alt beneficiu spiritual, deoarece există o agendă destinată premianților, care include participarea la Sfânta Liturghie de hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena. Premiera are loc ulterior, în sala Europa Christiana.

Și dacă am vorbit despre prieteni, doresc să amintesc în acest interviu faptul că Veronica Lucia Țața (Florești, Cluj) a luat premiul III la secțiunea pictură pe sticlă, cu icoanele: *Sfântul Nicolae și Prăznicar și Masa Raiului*, inspirate din tradiția Școlii de la Nicula; iar Maria Corina Negreanu (Cluj) a primit mențiune la secțiunea pictură pe lemn, cu icoanele *Sfintele împărătese Irina și Teodora, apărătoare ale icoanelor și Mărturisitori și martiri români în temnițele comuniste*. Corina a conceput și pictat aceste icoane pornind de la semnificația acestui an omagial.

Pr. F.-C. G.: - Sunteți o specialistă a pictării icoanei pe sticlă. Ce v-a

făcut să optați pentru participarea cu acest tip de pictură bisericească la concurs? Ce avantaje găsiți acestei expresii artistice a icoanei?

Teodora Roșca: În primul rând, cred că am dorit să integrez în accepțiunea contemporană asupra picturii iconografice, faptul că icoana pe sticlă diferă doar tehnic față de alte moduri de exprimare plastică, dar oricare dintre acestea trebuie să fie mai întâi canonice din punct de vedere teologic. Acest lucru l-am exprimat și în teza de doctorat: Tematica icoanei pe sticlă din Transilvania. Secolele XVIII-XX. Îmbinarea dintre un potențial grad mai mare de flexibilitate compozițională, care include o gamă de elemente specific-decorative și canonicitate, definește icoana pe sticlă.

Ar mai fi și un element de natură istorică. Am dorit să transmit ceva reprezentativ din tradiția acestor locuri. Cum am lucrat și în domeniul muzeal, având contact direct cu colecții de patrimoniu, cu obiectul în sine, am cunoscut aspecte care nu întotdeauna devin vizibile în albume și pe care m-am bucurat să le integrez creative în propria viziune iconografică.

Pr. F.-C. G.: - Ce v-a făcut să optați pentru cele două teme iconografice: *Sfântul Gheorghe și Judecata de Apoi* și care au fost opțiunile artistice pe care le-ați vizat?

Teodora Roșca: Trebuie să menționez faptul că 2017 este „Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului”. În timp ce selectam posibile modele, am considerat că reprezentarea Judecatei de Apoi și a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe sunt foarte potrivite, dar au venit așa, în mod intuitiv. Am lucrat pornind de la mai multe izvoade și am adus noi elemente canonice integrate contextului. Tot mai mult însă am avut sentimentul că cele două teme alese se potrivesc anului omagial, deoarece la Judecata de Apoi vor fi prezenți toți dreptii știuți și neștiuți, fiind prin urmare reprezentați generic în acest tip iconografic și martirii neamului românesc; iar Sfântul mare Mucenic Gheorghe chiar devine o icoană pattern pentru reprezentarea triumfului sfântului, binelui și a vieții asupra diavolului, răului, și a morții. În acest sens în vechea tradiție țărănească Sfântul Gheorghe era

Pr. F.-C. G.: - V-aș ruga să descrieți puțin lucrările.

vestesc marea judecată. Ceata păcătoșilor se îndreaptă spre gura balaurului/ iad, iar sfinții intră pe poarta raiului.

La icoana Sfântului Mare Mucenic Gheorghe am pornit de la un model inițial din Mărginimea Sibiului. Central este reprezentat, conform oricărei versiuni transilvănene sau Central-europene: sfântul care omoară cu sulita, din goana calului, balaurul. În plus mai apar ca elemente agiografice prințesa salvată de la moarte și copilul eliberat din robie. Am mai adăugat ca elemente care semnifică biruința sfântului: îngerul care îi aduce coroana de martir și mâna lui Hristos care îl binecuvântează din slavă.

Brâul-torsadă/ frânghia răsucită, prezent în icoane pe sticlă de sec. XVIII-XIX, se regăsește în arhitectura de cult.

Pr. F.-C. G.: - Cum vedeți valorificată și apreciată pictura pe sticlă în zilele noastre?

Teodora Roșca: După căderea comunismului a avut loc o redefinire a icoanei pe sticlă, nu întotdeauna în cel mai fericit mod. Din punct de vedere strict muzeografic, în acea perioadă au fost salvate în colecții multe icoane de valoare, pe care noi le avem acum, dar au și fost pictate pur artizanal icoane care se îndepărtau mult de canoane. Pornind de la vechile icoane, într-o atmosferă însă de mare așteptare, în anii '90 s-a pictat mult. S-au definit noi tendințe și icoana

pe sticlă, la bază specific transilvăneană, a devenit un brand național cu vocație internațională. Uneori s-a ajuns la o producție de serie de calitate îndoielnică. De aceea cred că demersul Patriarhiei pentru concursul: „Icoana ortodoxă – lumina credinței” este foarte bine venit. De aici se pot deschide noi perspective, care încă nu au fost valorificate. Icoana pe sticlă cred că poate defini în continuare spiritualitatea românească în contextul lumii în care trăim, nu doar prin fascinația sa intrinsecă, ci și prin potențialul său teologic. În acest sens am avut experiențe inedite în Italia sau Polonia de exemplu, dar în mod și mai special în Da-

nemarca. Pentru că icoana pe sticlă poate vorbi în modul său specific lumii contemporane în care trăim.

Pr. F.-C. G.: - Vă mulțumesc din suflet!

In Memoriam Nicolae Bocșan: la un an de la „mutarea din moarte la viață”

„Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu
și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică
și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață”.

(Ioan 5, 24)

Mircea-Gheorghe Abrudan

In duminica Pogorării Sfântului Duh din anul Domnului 2016 s-a mutat din această viață trecătoare la cea veșnică și fără de sfârșit profesorul Nicolae Bocșan. Pe 19 iunie se împlinește un an de la trecerea sa la Domnul, astfel am considerat că este prilejul potrivit pentru a-l evoca în câteva cuvinte pe cel ce a fost istoric de prestigiu al modernității transilvănene, profesorul și magistrul care a îndrumat zeci de generații de studenți și doctoranzi în istorie, ctitorul Institutului clujean de Istorie Ecclesiastică – care-i poartă astăzi numele –, rectorul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, dar mai ales omul deosebit, generos și modest, cu inimă largă și spirit enciclopedic, pe care arhiepiscopul și mitropolitul nostru Andrei l-a numit la un moment dat în mod sugestiv „părintele profesor Nicolae Bocșan”. Și într-adevăr, dincolo de titlurile academice dobândite, de distincțiile, medaliile și premiile obținute, de responsabilitățile universitare ori de funcțiile administrative, nu puține la număr, deținute de-a lungul vieții, ceea ce-i configurează cel mai bine profilul în amintirea celor care l-au cunoscut este dimensiunea de dascăl universitar devotat instituției academice din care a făcut parte, de îndrumător competent pe calea cercetării istorice profesionale, dar și cea de om de omenie.

Profesorul Nicolae Bocșan s-a născut la 24 septembrie 1947 în micul oraș industrial Bocșa, de lângă Reșița, din Banatul de munte, zonă natală de care s-a simțit puternic legat și cu ai cărei locuitori a cultivat legături statornice până la sfârșitul vieții. După ce a absolvit clasele primare, gimnaziale și liceale în localitatea de baștină, a urmat cursurile Facultății de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai, unde și-a luat licența în 1970 și a obținut doctoratul în istorie în 1985. Vreme de șapte ani, între 1970 – 1977, a ostenit ca bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca contribuind la diferite tomuri de bibliografie istorică publicate în țară și dobândind o foarte bună cunoaștere a fondurilor bibliofile și manuscrise păstrate la BCU. În anul 1978 și-a

început cariera didactică la Facultatea de Istorie și Filosofie, parcurgând toate etapele academice: asistent (1978), lector (1982), conferențiar (1990), iar din 1994 profesor universitar susținând cursuri de istorie modernă a României, de istorie a relațiilor internaționale în secolul XIX, de istorie a revoluției de la 1848-1849 și de istorie a bisericilor românești din Transilvania și Banat în secolul XIX. De altfel, acestea au fost marile sale teme de cercetare, subiectele preferate fiind istoria iluminismului în Banat, identitatea națională, memorialistica pașoptistă și a Primului Război Mondial, istoria culturală, istoria elitelor, istoria școlii și istoria ecleziastică din spațiul românesc în modernitate. Apetența sa pentru înnoirea istoriografiei prin apelul la sursele arhivistice, interpretarea echilibrată, contextualizarea istorică și istoriografică ireproșabilă fac din contribuțiile profesorului titluri bibliografice inevitabile pentru orice cercetare care abordează fie doar tangențial istoria Banatului și a Transilvaniei în secolul XIX. Nu s-a mărginit însă în cunoașterea trecutului și elucidarea temelor îndrăgite la/contribuind la propriile studii și șantieri, ci i-a pus pe o traiectorie de cercetare proprie pe foarte mulți studenți din generațiile care s-au succedat

prin Facultatea de Istorie în cursul carierei sale didactice. Aceștia au devenit la rândul lor profesioniști ai breslei istoricilor putând fi astăzi întâlniți la catedrele universităților, în institutele de cercetare, în muzeele și la altarele bisericilor din Transilvania și Banat. Prin toți aceștia spiritul profesorului trăiește în continuare, iar numele său este dus mai departe de către una din direcțiile sale de cercetare pe care a izbutit să o instituționalizeze sub cupola Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Institutul de Istorie Ecclesiastică “Nicolae Bocșan”, prin care a creat o veritabilă școală de istorie clujeană axată pe recuperarea și restituirea trecutului celor două biserici românești, ortodoxă și greco-catolică, din Transilvania.

Începând cu anul 1990 s-a implicat activ, trup și suflet, în administrația universitară ca prodecan și decan al Facultății de Istorie și Filosofie (1991-1996), apoi ca prorector (1996-2004, 2008-2012) și rector (2004-2008) al Universității Babeș-Bolyai. În septembrie 2015, când a împlinit 68 de ani, după o frumoasă carieră s-a pensionat intenționând

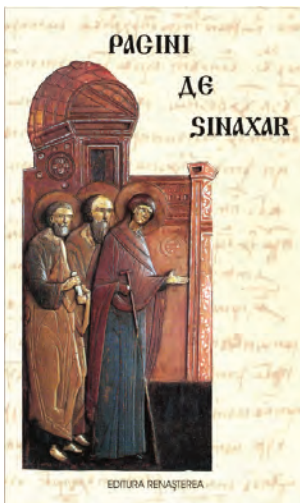
să-și canalizeze întreaga energie spre activitatea științifică și ducerea la bun sfârșit a celor două mari proiecte istoriografice la care a trudit cu pasiune în anii din urmă: „Correspondența mitropolitului Andrei Șaguna” – personalitate față de care a nutrit o pasiune aparte –, care însumează până acum 5 volume în 6 tomuri, și „Marele Război în memorialistica bănațeană”, din care a reușit să publice 3 volume consistente, cel de-al patrulea rămânând în manuscris. Dumnezeu a voit însă altfel, iar robul său Nicolae s-a supus smerit, fără să cârtească ori să se lamenteze. S-a retras discret în

sânul familiei, ducându-și cu demnitate crucea bolii până la ultima răsuflare. Frânt fizic, dar nu înfrânt spiritual, ci spovedit și împărtășit cu Sfintele Taine s-a stins liniștit, creștinește, vegheat cu dragoste de cele pe care le-a iubit cel mai mult în această viață.

Asemenea multor altora am avut onoarea și bucuria să mă formeze lângă profesorul Bocșan începând cu anul 2007. Aflând că sunt totodată student la Facultatea de Teologie Ortodoxă și cunosător al limbii germane m-a întrebat la finalul unui curs dacă m-am gândit la o temă de licență și dacă nu aș dori să realizez o cercetare pe mitropolitul Andrei Șaguna și relațiile acestuia cu sașii ardeleni. Mi-a spus să mă gândesc și să-l contactez dacă mă decid. Am răspuns pozitiv provocării și astfel s-a înjghebat o relație care a depășit formalitatea tutorială a unei legături științifice între student, apoi doctorand și magistrul. Și aceasta nu datorită mie, ci profesorului care avea o harismă specială, un mod părintesc de a interrelaționa cu studenții și doctoranzii săi, precum și de a li se dăruia oricând cu o rară generozitate. Atât biroul de la rectorat, cât și cel de la Institutul de Istorie de pe str. Napoca erau întotdeauna deschise, iar profesorul mereu dispus să renunțe la ceea ce lucra pentru a răspunde interogațiilor, provocărilor sau problemelor cu care mergeai să-l abordezi. De aceea consider că rămâne un model de dascăl și magistrul care nu s-a cultivat pe sine, nici nu a trăit doar pentru el, ci mai ales pentru ceilalți, pentru confracții de breaslă și pentru cei din universitate, pentru studenți și doctoranzi, pentru foștii săi doctoranzi deveniți unii dintre ei colegi ai dânsului pe care-i respecta și-i trata cu sinceră colegialitate. Din acest motiv profesorul a fost și va rămâne un adevărat mentor pentru mulți dintre cei cu care a colaborat și împreună cu care a realizat echipe veritabile de cercetare nedorind nicio clipă să-și însușească munca altora. Rămâne și din acest motiv un reper de omenie și etică academică!

Evocarea profesorului Nicolae Bocșan nu poate fi completă fără a aminti că acesta a fost un fiu credincios al Bisericii Ortodoxe Române implicându-se în viața administrativă și culturală a diferitelor eparhii din interiorul și din afara țării. Contribuțiile și sprijinul acordat diferiților ierarhi la reînțemeierea unor școli teologice și în organizarea cu succes a unor conferințe sau a altor evenimente cultural-religioase i-au fost răsplătite prin conferirea mai multor diplome și distincții între care amintesc Crucea Transilvană, primită de la mitropolitul Bartolomeu al Clujului, Crucea Șaguniană, dobândită de la mitropolitul Laurențiu al Ardealului și Crucea Elie Miron Cristea, primită din partea Preasfințitului Lucian Mic, episcopul Caransebeșului, pe care l-a considerat a fi ierarhul său de drept în virtutea originilor sale și față de care a manifestat o prețuire aparte. Fidelitatea profesorului Bocșan față de Biserica Neamului, disponibilitatea și modul în care s-a angajat în viața acesteia întregesc profilul unui intelectual care și-a asumat și a cultivat identitatea creștin ortodoxă, constituind și din această perspectivă un model de urmat.

Dumnezeu să-l ierte, să-l odihnească și să-l așeze în ceata sfinților! Veșnica lui pomenire!

Pagini de sinaxar, (ed.) Cătălin Pălimaru, col. „Restituiri”, vol. 4, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017.

Cea de-a doua serie a revistei *Renașterea*, organul publicistic oficial al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, s-a remarcat deja atât prin longevitate și consecvență, cât și prin calitatea materialelor din paginile ei și prestigiul autorilor.

Antologizarea unor cercetări ce i-au împodobit de-a lungul paginilor conținutul, în funcție de o anumită orientare tematică, se constituie într-un demers frumos, polivalent. În cadrul lui, volumul *Pagini de sinaxar*, coordonat de părintele Cătălin Pălimaru, apărut la Editura Renașterea în anul 2017, reprezintă deopotrivă o întreprindere utilă și interesantă. Pe de-o parte, a aduna materialele ce prezintă viețile sfinților plasează lucrarea în categoria celor care se adresează unui public larg de cititori, format din cei care doresc să afle mai multe informații despre anumiți sfinți importanți. Pe de altă parte, ea arată cum, pornind de la lucruri deja cunoscute, de utilitate, autorii au reușit să-și demonstreze originalitatea, plasându-se în cadrele tradiției. În plus, readucerea în atenție, într-un limbaj actualizat, a biografiei unor mari personalități ale aghiografiei contemporane și ale celei mai vechi, le face să fie mai accesibile publicului zilelor noastre, transformându-le în adevărate modele și contribuind la consolidarea credinței cititorilor, după cum remarcă părintele coordonator, care în cuvântul

introdutiv (pp. 5-11), realizează o frumoasă trecere în revistă a aghiografiei ortodoxe și istoriei ei:

„Cititorul contemporan, marcat de raționalism și tributar cerințelor științei, a devenit mai puțin receptiv la imaginarul și retorica vechilor texte hagiografice, aglomerate de legende și redactate într-o stilistică hiperbolozată. Lectura lor le face azi prea puțin credibile, de unde nevoia, pentru consolidarea credinței, de texte noi, adaptate acestei epoci, mult schimbată în ce privește condițiile istorice, culturale sau sociale în raport cu veacurile trecute. Aceasta înseamnă nevoia mai multor detalii biografice, o selecție riguroasă și competentă a surselor, prezntarea contextului istoric al vieții sfinților și mai ales o expunere realistă a felului cum au purtat lupta pentru mântuire. Doar descrisă în această manieră, viața unui sfânt oate deveni un exemplu convingător pentru omul de azi” (p. 11).

Periplul prin sinaxar cuprinde 63 de medalioane, frumos întocmite ale unor sfinți mai vechi sau mai noi, aranjate cronologic în raport cu anul bisericesc. Cititorii sunt invitați să ia contact cu personalități din diferite arealuri geografice și culturale, de la cel german (pp. 13-20), la cel grec (pp. 35-42), cel american (pp. 65-70), cel elvețian (pp. 79-84), și cel românesc. Itinerarul lor cuprinde epoci diferite ale creștinismului, contexte care mai de care mai interesante, și abordări, adesea multi-fațetate. Autorii și-au dat, fiecare concursul, în domeniul lor de expertiză, fapt ce transformă lucrările nu doar în simple expuneri, cu caracter de eseu de popularizare, ci în excursuri, pe alocuri ample, ce aduc în atenție oameni nedreptățiți de aghiografie (cum face, de exemplu, părintele Ioan Bizău cu Iosif din Nazaret, pp. 185-192), sau mai cunoscuți, actualizând mesajul propovăduirii sau pilda vieții lor și îndemnându-i pe cei ce lecturează cartea să se gândească mult mai serios, cu sensibilitate și responsabilitate la ei.

Am putea spune că volumul se constituie într-un frumos și dinamic melanj tematic-autorial. Astfel, dacă în cea dintâi categorie pot fi întâlnite biografiile unor oameni precum: Corbiniian din Freising (pp. 13-20), Ioan din Creta (pp. 35-42), Teodosie al II-lea, Mitropolitul Moldovei (pp. 43-52), Siluan Athonitul (pp. 61-64), Inocent din Alaska (pp. 65-70), Gall, Apostolul Elevției (pp. 79-84), Paraschiva de la Iași (pp. 71-78), Nectarie de la Eghina (pp. 107-110), Atanasie Todoran din Bichigiul Năsăudului (pp. 111-120), Ioan Gură de Aur (pp. 121-126), Apostolul Andrei (pp. 127-132), Ioan Damaschinul (pp. 133-140), și alții, în cea de-a doua întâlnim atât autori consacrați, cât și cercetători mai puțin cunoscuți, între numele semnatarilor numărându-se: părinții Cătălin Pălimaru, Grigore Benea, Andrei Coroian, Ștefan Iloaie, Fabian Seiche, Dumitru Boca, Gavril Vârva, Vasile Nemeș, Ioan Bizău, Nicolae Kerekes, Vladimir Zielinski, Ciprian Negreanu, Nicu Dumitrașcu, Ioan Vasile Leb, Nicolae Feier, Horațiu Murșean, Preasfințitul Macarie Drăgoi, Preasfințitul Părinte Vasile Someșanul, alături de cercetătorii: Constantin Cubleşan, Marcel Muntean, Miron Scorobete, Ioan Calinic, Ovidiu Cornea, Vasile Rojneac sau Radu Lazăr și doamnele: Nicoleta Pălimaru, Gabriela Bulgaru, Codruța Vasian, Maria-Magdalena Goia și Claudia Moldovan.

Volumul intitulat sugestiv *Pagini de sinaxar*, coordonat de părintele Cătălin Pălimaru, se constituie așadar într-o frumoasă antologie aghigrafică ce oferă cititorilor zilelor noastre un mesaj frumos actualizat, transpus într-un limbaj accesibil, reliefând vocația perenă a Ortodoxiei și dimensiunea ei universală, fapt pentru care nu putem decât să felicităm editorul și să-l recomandăm cititorilor ce doresc să-și îmbogățească cunoștințele privitoare la credința lor, parcurgând un volum interesant și accesibil totodată.

Ierom. Maxim Morariu

Spovedania și împărtășania: gânduri și îndrumări practice (I)*

† ÎPS Serafim

Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord

Le o frescă din biserica bolniței de la mănăstirea Hurezi, înfățișând Biserica sub formă de corabie pe valurile mării (lumii), se observă cum diavolul din afara corabiei își îndreaptă săgeata nu spre Hristos care este la cârmă, ci spre Potirul cu Sfânta Împărtășanie din mijlocul corabiei. Învățăm de aici că tactica diavolului pentru a-i îndepărta pe credincioși de Hristos începe prin a-i îndepărta de Sfânta Împărtășanie. Credinciosul care nu se hrănește mereu cu Hristos euharistic mută accentul credinței sale de pe solidaritatea cu semenii, pe sine însuși și pe căutarea interesului propriu, chiar dacă este vorba de mântuirea lui. Astfel credința lui devine o credință pietistă, formalistă și de multe ori fără roade.

Este adevărat că pozițiile teologilor și ale preoților cu privire la înțelegerea sensului Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii, precum și la modul în care acestea sunt administrate în Biserică pot fi diferite sau chiar contradictorii. Acest lucru nu trebuie să ne uimească, dacă ținem seama de tradiția de secole a practicii acestor Sfinte Taine în Biserica noastră și în celelalte Biserici Ortodoxe locale, care i-a obișnuit pe credincioși să se spovedească și să se împărtășească doar în cele patru posturi de peste an sau chiar numai odată pe an, în Postul Paștilor. Porunca a patra din cele nouă „Porunci bisericești” (luate din Catehismul catolic în secolul al XVII-lea) spune tocmai acest lucru. Însă puțini știu că această „Poruncă” urmărea, corectarea unei stări de extremă decădere de la practica celor două Sfinte Taine, într-o vreme în care majoritatea credincioșilor nu se mai spovedea și împărtășea nici măcar odată pe an. În această situație, era firesc ca cele două Taine să se administreze împreună, adică Spovedania să preceadă împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului și totodată să se ceară un post de șapte sau cel puțin trei zile înaintea împărtășirii, pentru cei care nu țineau tot Postul.

Revenirea la practica dintru început a celor două Sf. Taine, nu se poate face decât cu înțelepciune și cu răbdare, dar și cu fermitate în străduința de a-L împărtăși pe Hristos credincioșilor. O tradiție atât de lungă nu se poate schimba ușor, mai cu seamă dacă i se dă caracterul de sfântă. Strădania de a-i apropia pe credincioși de Sfântul Potir nu se ridică împotriva oamenilor care împiedică pe alții să se împărtășească sau care rămân ei înșiși departe de Hristos euharistic, ci împotriva diavolului care nu urăște nimic mai mult ca pe Hristos din Sfânta Împărtășanie, așa cum se vede în fresca de la Hurezi.

Sfântul Nicodim și reînnoirea vieții liturgice

Aceeași strădanie o găsim și la Sf. Nicodim Aghioritul, care a inițiat în secolul al XVIII-lea o mare mișcare de înnoire isihastă și liturgică prin revenirea la practica Bisericii primare, atât în ce privește Spovedania și Împărtășania, cât și în ce privește rugăciunea lăuntrică sau a inimii. Astfel Sf. Nicodim a adunat scrierile mai multor autori din vechime referitoare la practica rugăciunii lăuntrice sau a rugăciunii lui Iisus, dar și la viața liturgică cu centrul în Euharistie și le-a publicat în cartea intitulată de el „Filocalia” (Veneția, 1782).

Din aceste scrieri înțelegem că rugăciunea lăuntrică sau a inimii nu poate fi despărțită de rugăciunea liturgică a Bisericii, îndeosebi de Euharistie, din care ea își trage seva. Până și isihăștii, care se dedicau exclusiv practicării rugăciunii lui Iisus, nu lipseau sâmbăta și duminica de la Sf. Liturghie pentru a se împărtăși cu Sf. Taine. Din cercetarea acestor scrieri, Sf. Nicodim și-a dat seama că decadența vieții duhovnicești din vremea sa se datora uitării rugăciunii inimii, cu consecința reducerii vieții liturgice la un ritual monoton, care mai mult obosește, decât înnoiește mintea și inima. Sfânta Liturghie însăși devenise o slujbă printre altele, din moment ce nu se mai împărtășea decât preotul la Altar. Astfel Biserica se reducea la preotul slujitor.

Sf. Nicodim a cercetat, de asemenea, și scrierile marilor Părinți, îndeosebi din secolele IV și V, precum și canoanele referitoare la împărtășirea cu Sfintele Taine și a alcătuit un tratat despre „Deasa împărtășire cu Preacuratele lui Hristos Taine”. Primul ei capitol începe așa: „*Totți binecredincioșii creștini sunt îndatorați să se împărtășească des. Acest lucru îl poruncesc: 1) Stăpâneștile porunci ale Domnului nostru Iisus Hristos, 2) Faptele și Canoanele Sfinților Apostoli și ale Sfintelor Sinoade și mărturiile locale ale Sfinților Părinți, 3) Cuvintele, rânduiala și sfințita lucrarea Sfintei Liturghii și 4) însăși rânduiala Sfintei împărtășiri*”. În aceste patru puncte, Sf. Nicodim sintetizează Tradiția sănătoasă a Bisericii dintotdeauna privitoare la împărtășirea cu Sfintele lui Hristos Taine. În același timp, Sf. Nicodim a scris și un „Îndreptar

pentru Taina Spovedaniei”, un manual scurt de spovedanie cu îndrumări deosebit de prețioase care n-ar trebui să lipsească din mâna niciunui preot și credincios. Aceste două scrieri, împreună cu „Filocalia” și cu celelalte numeroase scrieri ale Sf. Nicodim au exercitat o mare influență asupra vieții duhovnicești din întreaga Ortodoxie. Din păcate, cartea despre „Deasa împărtășire...” n-a fost tradusă și publicată, în românește, decât recent (1992). Explicația o putem găsi și în faptul că, în tradiția românească, părinții noștri duhovnicești au pus accentul mai mult pe spovedanie, decât pe împărtășire. Practica spovedaniei dese, mai cu seamă în mănăstiri, și a rugăciunilor de dezlegare de păcate este o caracteristică a spiritualității românești care accentuează conștiința păcatului și necesitatea pocăinței, fără de care harul Sfintelor Taine nu poate lucra în credincios. Părinții noștri au avut îndeosebi în vedere folosul duhovnicesc pe care-l aduce spovedania deasă.

Spovedania și împărtășirea cu Sfintele Taine

Spovedania este Taina prin care Dumnezeu ne iartă păcatele atunci când le mărturisim cu pocăință sinceră și cu hotărârea de a nu le mai repeta. În practica veche a Bisericii, spovedania era publică, adică se făcea în fața episcopului și clerului slujitor ca și a întregii comunități. Se mărturiseau numai păcatele mari, opritoare de la Sf. Împărtășanie. Acestea erau: *apostazia* sau lepădarea de Hristos (în vremea persecuțiilor, unii creștini se lepădau de Hristos, dar se și întorceau la Biserică prin mărturisirea păcatului lor), *crima* (inclusiv avortul sau împiedicarea prin diferite mijloace a nașterii de prunci), *desfrâul și adulterul, asuprirea sau nedreptățirea semenilor și ura* sau refuzul de a ierta pe semenii. Pentru aceste păcate, penitentul era oprit de la împărtășire pentru un anumit timp, în funcție și de pocăința pe care o avea. Cei opriți de la împărtășire nu mai puteau participa la „Liturghia credincioșilor”, ci stăteau împreună cu catehumenii la intrarea în biserică și ascultau doar „Liturghia catehumenilor”, după care păraseau biserica. La „Liturghia credincioșilor” participau numai credincioșii care se împărtășeau, fără nici o excepție.

Păcatele mari îl aduc pe credincios în starea de a-și pierde harul Botezului și implicit calitatea de membru al Bisericii. Or, condiția principală pentru a ne împărtăși cu Sf. Taine este aceea de a fi membrii deplin ai Bisericii, de a nu fi despărțiți de Biserică prin păcate grave. Tocmai de aceea, în rugăciunea după mărturisire, duhovnicul cere lui Dumnezeu, zicând: „...împacă-l și-l unește pe dânsul cu Sfânta Ta Biserică, în Iisus Hristos, Domnul nostru”. Păcatele mici nu se socoteau ca opritoare de la împărtășire, pentru că ele nu ne despart de Hristos și de Biserica Sa. Acestea nici nu se spovedeau, considerându-se că se iartă prin părerea de rău (căința) pentru săvârșirea lor și prin împărtășire. Oricum, iertarea păcatelor vine din Jertfa lui Hristos de care ne împărtășim, primind Trupul și Sângele Său. De aceea, Împărtășania se dă „spre iertarea păcatelor și spre viața de veci”. Vorbind de spovedania publică din vechime, ne putem da seama de forța lăuntrică și smerenia pe care o aveau credincioșii în a-și dezvălui păcatele în fața întregii comunități, dar și de harul pe care-l primeau pentru pocăința lor publică și care le vindeca mai ușor și mai repede sufletul de neputința păcatului.

Începând cu secolul al IV-lea, odată cu libertatea dată creștinilor de Sf. Împărat Constantin cel Mare și cu dezvoltarea monahismului, spovedania a devenit particulară, iar preotul a fost oprit să dezvăluie secretul mărturisirii. De spovedanie s-a legat acum și îndrumarea duhovnicească sau povățuirea în lupta cu patimile. Se mărturiseau de acum și păcatele mici, care pot reveni mari dacă ne robesc. Totuși îndrumarea duhovnicească nu aparținea exclusiv episcopilor și preoților, ci și monahilor îmbunătățiți. Aceștia primeau dezvăluirea cugetului (adică a păcatelor) celor care li se încredințau spre povățuire, cu tot ceea ce ținea de starea sufletească, dar nu puteau dezlega păcatele, nefiind hirotoniți, ci pentru dezlegare erau trimiși la un preot duhovnic.

Practica îndrumării duhovnicești de către călugări (sau călugărițe) cu viață curată și cu experiență în lupta cu păcatul este prezentă și astăzi în mănăstiri din Grecia, din Rusia și chiar din România. Ea trebuie încurajată, mai cu seamă în vremea noastră când avem puțini preoți cu experiență duhovnicească necesară îndrumării în

situații din ce în ce mai complexe și mai dificile. Povățuirea duhovnicească constantă, fie din partea preotului duhovnic, fie din partea unui monah îmbunătățit este absolut necesară progresului duhovnicesc. Nu există progres duhovnicesc fără un povățuitor care să ne urmărească constant evoluția vieții duhovnicești.

Părintele Paisie (Olaru) de la Sihăstria (+1990) spunea că Taina Spovedaniei regulate cu îndrumările primite din partea duhovnicului ne poate aduce mai mult folos duhovnicesc decât chiar Taina Împărtășaniei, dacă aceasta este primită fără pregătirea cuvenită. Într-adevăr prin mărturisirea deasă, sufletul se smereste, își recunoaște starea permanentă de cădere, își plânge păcatul și se pocăiește. Împărtășania pecetluiește această stare de pocăință și ne dă puterea și curajul să luptăm „până la sânge” (Evrei 12,4) cu păcatul și cu toată răutatea care ne înconjoară, de aceea, numai în stare de pocăință ne putem împărtăși cu folos. Iar pocăința se naște mai ușor atunci când ne cercetăm cugetul, ne smerim și ne spovedim. Mântuitorul a dat puterea iertării păcatelor numai apostolilor și prin ei episcopilor, succesorii lor, iar prin aceștia și preoților tocmai pentru ca să ne smerim unii în fața celorlalți și să ne supunem unei rânduieli care nu este de la oameni, ci de la Dumnezeu. Aceeași smerenie și aceeași supunere se cere și de la episcopi și de la preoți, care se spovedesc la fel ca și mirenii.

Dezlegarea de păcate prin Taina Spovedaniei nu trebuie privită juridic sau ca o lucrare magică. Dumnezeu iartă păcatele dacă le spovedim cu sinceritate și cu părere de rău, dar nu șterge totodată și urmele păcatului sau rănile pricinuite de păcat cu care trebuie să luptăm în continuare. Ne-ar trebui o pocăință extrem de profundă pentru a ne vindeca și de consecințele păcatelor o dată cu mărturisirea lor. Lucrarea păcatului rămâne așadar în noi multă vreme. Tocmai de aceea, putem cădea din nou. În fond, toată viața este o luptă permanentă de curățire și de sfințire a firii noastre pentru ca harul care se ascunde în inimă de la Botez să poată lucra în noi cu tot mai multă libertate, adică să fie tot mai puțin îngradit de lucrarea păcatului. Dumnezeu îngăduie pentru smerenia noastră să fim munciiți de anumite păcate sau patimi lăuntrice până la sfârșitul vieții. Dar dacă suntem mereu în luptă, sub povățuirea unui duhovnic experimentat, harul Spovedaniei și al Împărtășaniei va birui în cele din urmă cu totul lucrarea păcatului. Nu putem amâna deci Spovedania, nici Împărtășania, pe motivul că suntem nevrednici, decât cu prețul de a ne lipsi de cel mai mare dar în lupta cu păcatul și implicit cu greutățile vieții care sunt consecințele păcatelor noastre, ale neamului și ale umanității întregi, în virtutea unității ontologice a tuturor oamenilor și a creației întregi.

De asemenea, nu trebuie să legăm în mod absolut Împărtășania de Spovedanie. Nici un canon nu prevede lucrul acesta. Ele sunt două Taine diferite, deși legate intim, în sensul că Euharistia este izvorul tuturor Tainelor și al Bisericii însăși, întrucât ea transformă adunarea liturgică în Biserică, adică în „trupul lui Hristos”. Fără Euharistie, Biserica nu se poate manifesta ca „trup al lui Hristos, ci rămâne o simplă adunare a credincioșilor, cum sunt adunările sectare, dar nu o Taină (mister), Taina trupului Domnului care-i transformă pe credincioși în Hristos, îi face mădulare ale trupului Său și mădulare unii altora. Este adevărat că harul Sf. Taine nu lucrează în noi fără participarea noastră prin rugăciune și asceză la această transformare ontologică. Harul este exigent. El așteaptă împreună noastră lucrare pe măsura lui. Și cum în Euharistie primim plinătatea harului, trebuie să ne ostenim să lucrăm împreună cu el, făcând tot efortul de care suntem capabili pentru a ne sfinți viața, luptându-ne „până la sânge” (Evrei 12, 4) cu păcatul și împlinind întru toate Poruncile lui Dumnezeu.

Spovedania este o pregătire permanentă pentru împărtășirea cu Sfintele Taine, dar nu spovedania formală, privită ca obligație pentru a ne împărtăși, ci spovedania făcută din inimă și cu lacrimi de pocăință. Adeseori, din motive independente de noi, nu ne putem spovedi de fiecare dată când participăm la Sf. Liturghie, adică duminică de duminică. Totuși dacă nu avem pe conștiință păcatele mari, enumerate mai sus, ne putem apropia, cu binecuvântarea preotului, de împărtășirea cu Sfintele Taine. Important este să dorim împărtășania, să fim conștienți că Hristos euharistic este totul pentru noi, că El este viața noastră și Pâinea cea adevărată, care ne hrănește nu numai sufletul, ci și trupul. Important este, de asemenea, să ne apropiem de fiecare dată de împărtășirea cu Sfintele Taine cu pocăință, dacă se poate cu lacrimi, cum spune Sf. Simeon Noul Teolog, cu conștiința profundă că nu suntem vrednici de ele. În fața Sfântului Potir trebuie să zicem: „Doamne, știu că sunt nevrednic să mă împărtășesc, dar fără de Tine nu pot trăi”. Dacă gândim astfel, cu siguranță, Hristos nu ne va osândi, oricât de nevrednici am fi. El nu ne osândește pentru că știe că sentimentul și conștiința nevredniciei ne ajută să nu rămânem nepăsători față de un așa de mare dar, ci ne angajează într-o luptă permanentă cu păcatul și pentru împlinirea Poruncilor lui Dumnezeu. Astfel harul Sfintelor Taine își împreună lucrarea sa cu efortul propriu de îmbunătățire duhovnicească.

* Prima parte a conferinței ținute la București în data de 7.10.2014, în cadrul Congresului Internațional de Teologie „Sensurile și importanța Sfintei Taine a Spovedaniei și ale Sfintei Taine a Împărtășaniei în teologia, spiritualitatea și misiunea ortodoxă contemporană”, București, Centrul Național pentru Formare Continuă „Dumitru Stăniloae”, 5-8 octombrie 2014.

Agenda P.S. Vasile

Mai 2017:

7 mai: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

14 mai: Participă la Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

21 mai: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh

– Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește ecfonise și binecuvântări. Apoi participă în biserica Sfântul Ștefan din Cluj-Napoca la cununia tinerilor Medina și Ciprian și Bugnadiu.

25 mai: Cu ocazia sărbătorii „Înălțarea Domnului”, este prezent în mijlocul personalului și a bolnavilor de la „Centrul de Îngrijiri Paliative Sfântul Nectarie”, iar în capela Centrului, participă la Sfânta Liturghie.

27 mai: Este prezent la Taina Sfântului Botez a pruncului David Tomescu, la Biserica Studenților din Hașdeu, Cluj-Napoca.

28 mai: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

A consemnat, pr. Călin Ficior

Activități ale Facultății clujene de Teologie Ortodoxă, mai 2017

Dr. Dacian But-Căpușan

În dimineața zilei de 2 mai 2017, după o scurtă, dar grea suferință a fost chemată la Domnul, la vârsta de doar 33 de ani, lect. univ. dr. Paula Bud.

Trupul neînsuflețit a fost depus în Capela Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae. Marți 2 mai și miercuri 3 mai 2017, la ceas de seară a fost săvârșită slujba Panihidei.

Joi, 4 mai 2017 a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către un sobor de preoți profesori. În aceeași zi, la Mănăstirea cu hramul Acoperpământul Maicii Domnului din Florești a fost săvârșită slujba înmormântării de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei al Clujului, Maramureșului și Sălajului, și un sobor de peste 50 de preoți. Cuvinte de învățătură și rămas bun au fost rostite de către IPS Andrei și de către Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Răspunsurile la toate aceste slujbe au fost date de către studenții facultății.

Tânăra membră a corpului didactic a fost condusă pe ultimul drum de către familie, cadrele didactice ale facultății, preoți și studenți pe care i-a îndrumat.

În perioada 30 aprilie - 4 mai 2017, Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul facultății a participat la o consultare teologică organizată de Comisia pentru Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericii în Rosario (Argentina).

În perioada 3-6 mai 2017, la Iași a avut loc a cincea ediție a Simpozionului Internațional *Dumitru Stăniloae*, cu tema *Martiriu și Memorie din România comunistă*, organizat de Sectorul Învățământ al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei împreună cu Facultatea de Teologie Ortodoxă *Dumitru Stăniloae* și Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* din Iași, în parteneriat cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER). **Conf. univ. dr. Radu Preda a susținut comunicarea: Biserica în comunism. Adaptare. Rezistență. Sfințenie**, și a moderat dezbaterea publică cu titlul: Comunismul în memoria Bisericii, desfășurată în timpul simpozionului.

În data de 4 mai 2017 au avut loc, în cadrul Școlii Doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran”, susținerea publică a două teze de abilitare:

- *Logositatea creației* a Pr. prof. univ. dr. Dumitru Megheșan de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Episcop Vasile Coman”, Universitatea din Oradea. Din comisia de abilitare au făcut parte: Pr. prof. univ. dr. Ștefan Buchiu (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din București), Pr. prof. univ. dr. Cristinel Ioja (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad) și Pr. prof. univ. dr. Valer Bel (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca).

- *Teologia morală ca viață în Hristos. Viața duhovnicească ca viață li-*

turgică (eclezială) într-o lume postmodernă a Pr. conf. univ. dr. Vasile Vlad (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad) Din comisia de abilitare au făcut parte: Pr. prof. univ. dr. Ioan Cristinel Teșu (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Pr. prof. univ. dr. Cristinel Ioja (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad) și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca).

În perioada 5-16 mai 2017, Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de către Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății, a efectuat un turneu în Italia, susținând o serie de concerte în: Udine, Bassano del Grappa etc.

Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, Facultatea de Teologie Ortodoxă, UBB Cluj-Napoca, Asociația Medicală Română - Filiala Bistrița, Societatea Română de Bioetică, Societatea Română de Pediatrie și Consiliul Județean Bistrița-Năsăud prin Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Centrul Județean pentru Cultură, Spitalul Județean de Urgență Bistrița, Asociația „Alexandru Vaida-Voevod” și Colegiul Consilierilor Juridici Bistrița-Năsăud au organizat al XVI-lea Seminar de Medicină si Teologie „Resacralizarea relației medic-pacient” care a avut loc la Bistrița, în perioada 8-9 mai 2017.

Participanți au fost teologi, medici, psihologi și specialiști din țară și străinătate. Facultatea noastră a fost reprezentată de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, Pr. prof. univ. dr. Ioan Vasile Leb, Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta, Prof. univ. dr. Constantin Măruțoiu, Arhim. Conf. univ. dr. Teofil Tia, Pr. conf. univ. dr. Gabriel Gârdan, Conf. univ. dr. Marcel Muntean, Conf. univ. dr. Marin Cotețiu, Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, Lect. univ. dr. Ana Baci, Lect. univ. dr. Claudia Trif, Lect. univ. dr. Alin-Răzvan Trifa, Protos. asist. univ. dr. Benedict Vesa, Asist. univ. dr. Marius Dan Ghenescu și Asist. univ. dr. Victoria Grădinar.

Lucrările s-au desfășurat pe mai multe secțiuni: 1. Prelevarea și transplantul de organ 2. Comunicarea în medicină 3. Consilierea duhovnicească în dialog cu psihologia 4. Mărturisirea creștină în practica medicală 5. Artă Sacră: Identitate și național în arta și iconografia românească

Marți, zi în care a fost prezent IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, a debutat cu o slujbă de Te Deum.

În aceeași zi a avut loc și o conferință susținută de Prof. univ. dr. Felix Unger (președintele Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg, doctor Honoris causa al Univesității Babeș-Bolyai, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă), cu tema: *Sciences and Theology*.

Corală „Armonia” a Arhiepiscopiei Tomisului a susținut un micro-concert.

În cadrul Seminarului a fost lansat volumul *Medicii și Biserica*, al ediției a XV-a a Seminarului, ținută în anul 2016, cu tema: *Tendențe și politici demografice ale României într-o Europă unită*, apărut recent la Editura Renașterea.

Cu această ocazie a fost organizată și expoziția *Identitate și național în arta și iconografia românească* (icoane pe sticlă realizate de studenții și masteranzii Facultății noastre, specializarea Artă sacră), membri ai Cercului de pictură Dionisie din Furna, coordonați de Conf. univ. dr. Marcel Muntean.

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a organizat în zilele de 8 și 9 mai 2017, Simpozionul Național Studențesc intitulat: *Teologia icoanei în contextul mediatic actual. Modele de teologi ortodocși români din a doua jumătate a sec. XX. Au participat cu referate și reprezentanți ai facultății noastre. „Decriptarea limbajului iconografiei sfinților martiri” (Loredana Lorinț - Artă Sacră), „Icoana, veșnicia comunicării dintre Dumnezeu și om” (Bogdan Negrea - Teologie Pastorală), „Al vostru smerit rugător către Domnul - Fr. Dr. Vasile Vasilachi” (Mihai Repede - Teologie Pastorală) și „Traian Dorz - etos poetic și mărturisitor în perioada comunistă” (Adrian Leș -Teologie Pastorală).*

În perioada 10-11 mai 2017, s-au desfășurat la Târgoviște (la Facultatea de Teologie Ortodoxă și Științele Educației a Universității Târgoviște) lucrările Colegiului Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din România.

Delegatul P. F. Sale la această întrunire a fost P. S. Episcop Vicar Patriarhal Varlaam Ploieșteanul care a transmis mesajul de salut și binecuvântare al P. F. DANIEL.

Pe Ordinea de zi s-au aflat probleme de importanță majoră pentru buna desfășurare a învățământului teologic din România.

Facultatea noastră a fost reprezentată de Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, și Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, directorul Departamentului de Teologie Ortodoxă.

Joi, 11 mai 2017, în Aula Episcop Nicolae Ivan a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca s-a desfășurat, cu participarea IPS Sale Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului, precedată de un Te-Deum, săvârșit în paraclisul insitituției, cu hramul „Sf. Nicolae”, conferința preoțească de primăva-

ră 2017, la care au luat parte clericii din Protoierile Cluj I și Cluj II. Pr. conf. univ. dr. Ioan Bizău a susținut comunicarea: *Slujirea iconarului creștin*.

Joi, 11 mai 2017, în organizarea Centrului de Studii Ecumenice și Interreligioase și a Facultăților de Teologie Ortodoxă, Romano-catolică, Greco-catolică și Reformată ale UBB a avut loc conferința Prof. univ. dr. Peter de May de la Facultatea de Teologie și Științe Religioase, director al Centrului de Studii Ecumenice - Universitatea Catolică din Leuven (Belgia), cu tema: *Către o viziune comună asupra Bisericii*.

Luni, 15 mai 2015, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, a avut loc conferința: *Ce mai spune Biblia omului de azi?* susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană. Evenimentul a fost întregit de un moment artistic - o scenetă de teatru de o intensitate emoțională și de un dramatism cu totul aparte, legată de destinul vieții unui tânăr. Sceneta a fost interpretată de actori de la Teatrul Național din Mediaș.

În perioada 15-16 mai 2017, la Centrul de Conferințe și Studii Patristice Sfântul Voievod Ștefan cel Mare de la Mănăstirea Nicula a avut loc ediția a II-a a Simpozionului Societății Biblistilor Ortodocși Români, cu tema: *Repere hermeneutice ortodoxe în studiile biblice*.

În zilele de 16 și 17 mai 2017, în cadrul Programului „Școala altfel”, „Să știi mai multe, să fii mai bun!” care se desfășoară în învățământul preuniversitar, Facultatea de Teologie Ortodoxă a organizat următoarele activități: workshop pictură de icoană, incursiune în lumea cărților (la Biblioteca Facultății) și Să cântăm împreună - worksop de muzică bisericească

Miercuri, 17 mai 2017 în Aula Episcop Nicolae Ivan a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a avut loc lansarea cărții *Biblia și meta-lurgia – un capitol de arheologie biblică*. Aceasta a fost prezentată de autor, profesorul și cercetătorul Miosă Ștrul de la Universitatea Ben Gurion din Beerșeba (Israel), cuvântul introductiv a fost rostit de către Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, Președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a organizat în perioada 18-19 mai 2017 o sesiune de comunicări științifice la nivel licență, master și doctorat, cu tema: *Mărturisirea credinței prin cuvânt și artă în Biserica Ortodoxă Română în perioada comunistă*. Manifestarea se încadrează în seria de evenimente organizate cu prilejul proclamării de către Sfântul Sinod al Bisericii noastre a lui 2017 ca „Anul omagial al iconarilor și pictorilor bisericești și Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului” în Patriarhia Română. Au susținut referate aproape 60 de studenți, masteranzi, doctoranzi de la Facultățile de Teologie Ortodoxă din: Cluj-Napoca, București, Iași, Alba Iulia, Oradea, Craiova și Târgoviște.

Muzeul Mitropoliei Clujului a organizat în data de 20 mai 2017, sub genericul: *Icoanele făcătoare de minuni ale Maicii Domnului din Ilișua și Strâmba* în cadrul programului național Noaptea muzeelor, ediția a XIII-a, un workshop cu tema: Icoana pe lemn - creație și restaurare, în colaborare cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, specializarea Artă sacră.

În perioada 22-23 mai 2017 a avut loc, în organizarea Facultății de Teologie Ortodoxă „Sf. Andrei Șaguna” a Universității „Lucian Blaga” și a Centrului de Cercetare Ecumenică din Sibiu, Conferința națională: *Reformă și Ortodoxie*.

Din partea facultății noastre au fost prezenți cu referate: Pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea (prodecan): *Missio Dei și misiologia ortodoxă* și Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb: *Leibniz și Ortodoxia, o întâlnire interesantă*.

Liga Studenților din Cluj-Napoca a organizat miercuri, 24 mai 2017, la Casa de Cultură a Studenților, conferința: *Prizonierii libertăților promise*, la care au fost invitați: Teodor Baconschi și Conf. univ. dr. Radu Preda. La eveniment a fost prezent și Înaltpreasfințitul Părinte și Mitropolit Andrei al Clujului.

Miercuri, 24 mai și vineri 26 mai 2017, Prof. univ. dr. Joel Molinaro de la Institutul Catolic din Paris a susținut, pentru studenții anilor III și IV cursul: *Catéchisme et catéchèse catholique: entre modernité et post-modernité*.

În data de 25 mai 2017 la Galați s-a desfășurat, în prezența IPS Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Conferința intitulată: *Societatea de azi – o lume fără familie? Vină și responsabilitate*, susținută de către Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

Marți, 30 mai 2017, Prof. univ. dr. Paolo Odorico, director al Centre d'études en sciences sociales du religieux - L'École des hautes études en sciences sociales - Paris, a susținut conferința cu tema: *Le temps de l'Empire*.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Mai 2017

1 mai: În biserica din Cornești, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Ștefan, fiul părintelui paroh, Sorin Botiș. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

2 mai: În biserica din Someșul Cald, protopopiatul Huedin, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Irina Teodora, fiica părintelui paroh, Cosmin Adrian Bucșa. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

Face o vizită în parohia Gilău III (paroh: Pr. Vasile Bandrabulă), în vederea stabilirii locului pentru construirea noii biserici parohiale.

3 mai: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea postului de preot paroh la biserica din cartierul clujean, Dâmbu Rotund, protopopiatul Cluj II.

Face o vizită în filia Săliște, a parohiei Micești, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Aurel Cristea). Vizitează șantierul de construire a bisericii din Ciurila, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Mircea Sandu) și șantierul de construire a Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baci, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

4 mai: În biserica din Fărcașa, județul Maramureș, prezidează festivitatea de omagiere a profesorului Viorel Pop. Săvârșește o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă profesorului Viorel Pop, distincția „Crucea Transilvană”.

În biserica mănăstirii de la Florești, protopopiatul Cluj II, oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Paula Parascheva Bud, fost cadru didactic la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

În biserica greco-catolică „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca, asistă la Liturghia celebrată cu prilejul „Conferinței Episcopilor Catolici din România”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

5 mai: Săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură în incinta Spitalului-Penitenciar din Dej (slujitor: Pr. Doru Adrian Antoneac).

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Învierii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

6 mai: În filia Fântânița, a parohiei Miceștii de Câmpie, protopopiatul Beclean, săvârșește slujba de resfințire

a bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Ștefan Tonțian.

Oficiază slujba de sfințire a Monumentului Eroilor din centrul localității Fântânița. Săvârșește slujba Parasutului pentru eroi și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

Face o vizită pe șantierul de pictură al bisericii din filia Zoreni de Vale, a parohiei Mociu I, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Iustin Câmpean). Este însoțit de domnul Vasile Fluieraș de la Centrul Eparhial din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

7 mai: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din cartierul Șator, al localității Bonțida, protopopiatul Gherla. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Petru Ioan Mărginean.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

8 mai (Sfântul Ioan Teologul): Cu prilejul hramului, la mănăstirea de la Pădureni, protopopiatul Turda, săvârșește slujba de sfințire a noului iconostas. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei înconjurat de un sobor de arhiepiscopii din care au făcut parte PS Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS Părinte Visarion, Episcopul Tulcii și PS Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, la Sfânta Liturghie în parohia Cornești, protopopiatul Huedin, cu prilejul slujbei de sfințire a noii biserici parohiale, 14 mai, 2017.

Face o vizită în parohia Pădureni, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Dorin Moldovan). Este însoțit de domnul Cristian Moldovan, directorul Centrului de Pelerinaje „Renașterea”.

Primește la reședință pe Dl. Prof. Univ. Dr. Felix Unger, președintele Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg, Austria.

9 mai: În sala de festivități a Hotelului Metropolis din Bistrița, participă la cea de-a XVI-a ediție a Seminarului de Medicină și Teologie (organizator: Prof. Dr. Mircea Gelu Buta). Susține o alocuțiune. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

10 mai: În Aula „Nicolae Ivan” a Centrului Eparhial, participă la festivitatea de premiere a elevilor participanți la faza pe arhiepiscopie a Concursului Național de Creație „Icoana și Școala mărturisirii”. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Învierii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 mai: În aula Facultății de Teologie, prezidează conferința de primăvară/vară cu preoții din protopopiatele Cluj I și Cluj II. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Felea-

cului și Clujului și de PC Pr. Prof. Ioan Bizău de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, directorul postului de radio „Renașterea”.

La Cinema Mărăști, participă la deschiderea manifestărilor dedicate copiilor cu sindromul Down, organizate de Asociația Down, Centrul Educațional „Raluca”, Cluj-Napoca (președinte: Pr. Ioan Avram). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

12 mai: În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Învierii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

13 mai: În curtea bisericii din Huta, protopopiatul Dej, pe o scenă special amenajată, împreună cu PS Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, PS Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei (fiu al satului) și PS Părinte Emilian Lovișteanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Râmnicului, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom, pe părintele paroh, Cosmin Boga.

Face o vizită în parohia Strâmbu, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Nicolae Scrob), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii case parohiale.

Primește la reședință pe PS Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei.

14 mai: Împreună cu PS Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, PS Părinte Visarion, Episcopul Tulcii și PS Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Ungariei, săvârșește slujba de sfințire a noii biserici din parohia Cornești, protopopiatul Huedin. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon, pe tânărul Cristian Andrei Hideg, profesor la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh, Gheorghe Dănuț Pinte. Acordă domnului Vasile Hila, distincția „Crucea Transilvană”. Conferă diaconului Eustratie Gheorghe Irineu Pinte, domnului Adrian Dan și domnului Cristi Budău, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Pierre Pavel, domnului Mircea Ioachim și doamnei Dănuța Bonca, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Primește din partea Primăriei și a Consiliului Local, titlul de „Cetățean de Onoare” al comunei Gârbău.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

15 mai: La Mănăstirea Nicula, participă la deschiderea Întâlnirii membrilor Societății Bibliștilor Ortodocși Români. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare.

La sediul protopopiatului Dej, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și PC Pr. Vasile Nemeș, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită în Biserica „Sfântul Ierarh Nectarie” din Dej (paroh: Prot. Ioan Buftea).

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

16 mai: La sediul protopopiatului Năsăud, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară și ședința de lucru cu PC Pr. Protopopi din județul Bistrița-Năsăud, cu participarea domnului președinte Emil Radu Moldovan. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

➡ **17 mai:** În Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Prot. Dănuț Liviu Hognogi, Pr. Vasile Roman și Pr. Dorin Ielciu), participă la festivitatea de încheiere a programului catehetic „Hristos, ajutorul meu”, organizat în colaborare cu școlile de pe raza parohiei. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Liviu Vidican Mancî, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

18 mai: La sediul protopopiatului Beclean, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul bisericii din Valea Viilor – Beclean (slujitor: Ierom. Luca Gheberta).

La Alba-Iulia, se întâlnește cu absolvenții Promoției 2003 – 2007 de la Facultatea de Teologie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

19 mai: Primește la reședință pe PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

20 mai: Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din localitatea Arghișu, filie a parohiei Ticu, protopopiatul Huedin. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un iconom stavrofor, pe părintele paroh, Marius Moldovan. Conferă domnului Sorin Lehene, primarul comunei Aghireș, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Face o vizită pe șantierul Mănăstirii „Sfântul Panteimon” din Dâncu, protopopiatul Huedin.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și slujește la Litie.

21 mai (Sfinții Împărați Constantin și Elena): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Dobric, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Îi premiază pe elevii din județul Bistrița-Năsăud, laureați la concursul pe teme religioase „Urcuș spre Înviere”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

22 mai: La sediul protopopiatului Turda, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară. Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biroul serviciului de asistență comunitară din incintă și a sălii multifuncționale, amenajate la demisolul clădirii. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Aula „Nicolae Ivan” din incinta Centrului Eparhial, participă la festivitatea de încheiere a cursurilor de către absolvenții claselor a XII-a de la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

La Seminarul Teologic, asistă la concursul organizat pentru ocuparea postului de Profesor Învățămant Primar la Colegiul Ortodox.

La Cinematograful „Florin Piersic”, participă la festivitatea de comemorare a actorului Ovidiu Iuliu Moldovan. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

23 mai: La sediul protopopiatului Bistrița, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară.

La demisolul Bisericii „Învierea Domnului” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Coriolan Nicolae Dura, Pr. Ștefan Iloaie și Pr. Constantin Bradea), participă la vernisajul expoziției de manuscrise muzicale bizantine, organizată de Grupul „Sfântul Ioan Damaschin”. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de PC Pr. Cristian Băciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

24 mai: Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor de pictură realizate la capela din incinta Spitalului Clinic de Boli Infecțioase din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un sachelar, pe părintele slujitor, Cosmin Florin Biriș. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

La Casa de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, asistă la conferința organizată de Liga Studenților din Universitatea „Babeș Bolyai”, avându-i ca protagoniști pe diplomatul Teodor Baconschi și pe teologul Radu Preda. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

25 mai (Înălțarea Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Muntele Rece, protopopiatul Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Cu prilejul Zilei Eroilor, în cimitirul din proximitatea mănăstirii, săvârșește slujba Parastasului și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej. Este însoțit de PC Arhid. Dan Grigore Văscu, directorul tehnic al postului de radio „Renașterea”.

În localitatea Valea Ierii, împreună cu autoritățile județene, vizitează șantierul Centrului de pregătire a Serviciului Național de Cruce Roșie.

Vizitează șantierul de construire a celor două biserici din Valea Ierii și din filia Caps, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Florin Cocuț).

La Casa de Cultură a Studenților, asistă la spectacolul organizat cu prilejul împlinirii a 30 ani de activitate artistică a interpretei de muzică populară, Maria Golban Șomlea. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

26 mai: Pe Stadionul „Cluj Arena”, participă la festivitatea de absolvire a promoției 2017 de la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

La Opera Română, asistă la spectacolul extraordinar de balet, în premieră națională absolută, „Zorba” de Mikis Theodorakis. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

27 mai: În Catedrala Mitropolitană, oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Cătălin și Andra Diana Andreicuț. Rostește un cuvânt de învățătură.

În biserica din Unguraș, protopopiatul Dej, oficiază

Taina Sfântului Botez pentru pruncul Matei, fiul părintelui paroh, Mircea Adrian Luca. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită pe șantierul de restaurare al bisericii din localitatea Nireș, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Alexandru Farcaș).

28 mai: Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din localitatea Pinticu, protopopiatul Bistrița. Oficiază Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un sachelar, pe părintele paroh, Victor Vărărean. Conferă domnului Prof. Univ. Dr. Petru Pântea și domnului Petru Brățan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

29 mai: Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserița protopopiatului din Gherla. La sediul protopopiatului Gherla, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară.

În biserica din Năsal, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Dalia, fiica părintelui paroh, Grigore Bolbos. Rostește un cuvânt de învățătură. Oficiază slujba Punerii pietrei de temelie pentru noua biserică din Năsal, protopopiatul Gherla. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Aula Mare a Universității „Babeș Bolyai”, asistă la festivitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa, Alteței Sale Regale Charles, Prinț de Wales. Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

30 mai: În capela din sediul protopopiatului Huedin, îi premiază pe elevii participanți la cursul de iconografie, organizat în această primăvară. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala de ședințe a protopopiatului Huedin, prezidează conferința preoțească de primăvară/vară.

Face o vizită pe șantierul bisericii din cartierul Ceta-tea Fetei – Florești (parohi: Pr. Marcel Agrișan și Pr. Decebal Gorea) și pe șantierul bisericii din cartierul Valea Gârbaului – Florești (paroh: Pr. Ovidiu Ciprian Marțiș). Este însoțit de PC Pr. Prof. Ioan Bizău, directorul postului de radio „Renașterea” și de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

31 mai: În ajunul Zilei Internaționale a Copilului (1 Iunie), îi vizitează pe elevii de la Colegiul Ortodox și Gimnaziul Ortodox și pe copiii de la Grădinița „Sfântul Stelian”, aflate sub oblăduirea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește cuvântări duhovnicesc și împarte daruri celor mici. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PC Pr. Liviu Vidican Mancî, directorul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

Face o vizită la Clinica „AsistMed” din localitatea Luna de Sus, protopopiatul Cluj I.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatis-tul Domnului nostru Iisus Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENĂȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pinte, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Protos. Benedict Vesa

Copiii au sărbătorit 1 iunie printr-un pelerinaj pe jos

Tatiana Onilov

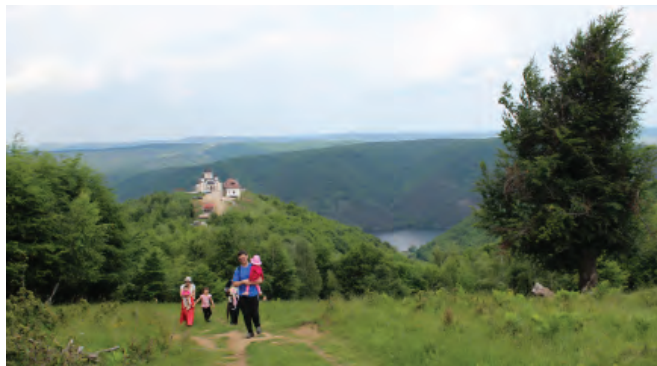
Pe ziua lor, mai mulți copii, împreună cu părinții lor, au mers într-un pelerinaj pe jos. Membrii comunității Bisericii Studenților din Cluj-Napoca sunt obișnuiți cu astfel de drumeții duhovnicești, pelerinaje pe jos fiind deja foarte populare și așteptate printre tineri, dar și printre toți cei care vreodată au călătorit pe jos spre diferite destinații. De anul acesta, și cei mai mici au bucuria de a parcurge la pas ușor diferite trasee. E adevărat că organizatorul evenimentului, Silviu Mincu, alege pentru cei cu pasul mai mic destinații mai apropiate de Cluj-Napoca și kilometri mai puțini de parcurs.

De 1 iunie, micii exploratori au mers pe jos din localitatea Someșul Cald spre Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare”. Pe drum au avut parte de un picnic organizat de părinții lor, de mici distracții, pe măsura vârstei, iar la mănăstire au fost întâmpinați cu bucurie de monahii aleșii așezământului și de duhovnicul locașului sfânt, care le-a ținut un cuvânt de folos părinților și a oferit răspunsuri la diverse întrebări referitoare la creșterea și educarea copiilor. La întoarcere au străbătut același drum, parcurgând în total o distanță de 4 kilometri. Ziua a fost una plină atât pentru copii, cât și pentru părinți, dar și pentru nefamiliștii care li s-au alăturat.

Astfel de pelerinaje pe jos pentru copii au mai fost organizate spre Mănăstirea Cășel și spre Mănăstirea Rohița.

Tabără de vară pentru copii mici

Anul acesta, în perioada 16-23 iunie, va fi organizată pentru prima dată o tabără destinată copiilor și familiilor din comunitatea Bisericii Studenților din Cluj-Napoca. Tabără se va desfășura la

Mănăstirea Rohița. Programul taberei va include atât evenimente pentru copii, cât și pentru părinții acestora. Zilnic vor fi organizate conferințe cu invitați de seamă care le vor vorbi părinților despre familie, despre greutățile și bucuriile acestei căi, despre provocările vremurilor de acum care pot eroda temelia familiei, despre întărirea și ancorarea în valorile ortodoxe. Printre invitați se vor număra: ÎPS Andrei Andreicuț, Părintele Ciprian Negreanu, duhovnicul membrilor comunității Bisericii Studenților, PS Ilarion Făgărășanul, PS Iustin Sigheteanul, starețul Mănăstirii Rohia, Arhimandritul Macarie Motogna, Părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului, Părintele Vasile Mihoc. De asemenea, scriitorul de cărți pentru copii și scenaristul de spectacole, Leon Magdan, care spune într-un interviu că încearcă să-i facă pe copii să se bucure și să învețe ceva bun cu drag, se numără printre invitații acestei tabere. „Profesorul de joacă”, așa cum e numit Leon Magdan, îi va anima pe copiii taberei prin diferite jocuri și activități cu profil creștin. Iulian Capsali și familia lui se vor alătura participanților pe tot parcursul celor șapte zile de tabără.

Pentru buna desfășurare a programului vor fi implicați mai mulți voluntari ai comunității, care vor supraveghea activitățile celor în jur de 100 de copii și care se vor implica în a-i ajuta pe cei peste 60 de părinți care și-au anunțat participarea.

Răspunsurile Părintelui Ciprian Negreanu la întrebările mamelor și taților creștini

Romina Sopoian

Peși comunitatea formată în jurul bisericeții de lemn din Campusul Hasdeu a devenit cunoscută în special datorită studenților care reprezintă nucleul ei, lucrurile s-au schimbat odată cu trecerea anilor. Majoritatea studenților de odinioară s-au căsătorit și au format familii mai mult sau mai puțin numeroase, care acum reprezintă o parte semnificativă a comunității din Hasdeu. Acești tineri ajunși la maturitate și care au rămas în biserică în care au avut parte de o apropiere și cunoaștere mai cuprinzătoare a lui Dumnezeu au însă nevoie în continuare de atenție și de activități prin care să poată fi ajutați în contextul familiilor pe care le-au format.

Prin urmare, începând cu acest an, vor avea loc tot mai multe activități dedicate familiilor creștine, de la cunoscutele Grădinițe de duminică, care au devenit din ce în ce mai complexe, la taberele de vară pentru părinți și copii, la programul inițiat de biofizicianul Virgiliu Gheorghe (Școala familiei) și la întâlnirile speciale cu Părintele Ciprian Negreanu, duhovnicul majorității părinților din comunitatea formată în jurul bisericeții pe care o păstorește.

Astfel de întâlniri axate pe dialog și sfaturi constructive au devenit în timp o necesitate, primele două care au avut loc deja demonstrând că acestea sunt foarte bine-venite întru ajutorarea tinerilor

familiiști care își doresc să păstreze o legătură cât mai apropiată cu Dumnezeu și în noul cadru al familiilor lor, în care responsabilitățile nenumărate tind să îi sustragă inevitabil de la sursa adevărată de viață și împlinire. Fiind în căutarea acestui echilibru și a păstrării relației cu Dumnezeu, fără de Care nici familiile lor nu vor rezista, mamele și tații creștini au venit cu întrebări și inițiative constructive la care duhovnicul lor, Părintele Ciprian Negreanu, a răspuns cu deschidere, promptitudine și bucurie.

Răspunsuri pentru mame

Prima întâlnire a avut loc la data de 28 aprilie 2017 în una din sălile de curs din Campusul Hasdeu, unde mamele creștine au fost primele care au primit răspunsuri la întrebările lor. Aflat în fața unei audiențe numeroase de mame ce au făcut sala neîncăpătoare, Părintele Ciprian le-a vorbit acestora despre cele mai mari greșeli pe care ambii soți le pot face atât față de copiii lor, cât și între ei doi și care pot duce la destrămarea nucleului lor familial. După ce a subliniat că Maica Domnului este cel mai bun model pentru mamele creștine, Părintele Ciprian a atras atenția asupra diferențierilor prea mari pe care oamenii (în special cei căsătoriti) le fac între femei și bărbați. Aceste diferențieri nu sunt constructive în contextul în care Sfântul Apostol Pavel ne spune că în Hristos nu mai există bărbat și femeie, rolul celor doi devenind asemănător datorită egalității pe care o au în fața lui Dumnezeu. Deși tentante, aceste diferențieri sunt nespecifice creștinilor și pot să-i îndepărteze de la rolul lor esențial după venirea Mântuitorului și anume acela de a vesti și altora despre Învierea Domnului și de a crește duhovnicește. După Înviere, scopul familiilor nu mai e neapărat acela de a face foarte mulți copii, mai ales dacă acest lucru îi îndepărtează de Dumnezeu prin greutățile la care sunt supuși. Fără relația lui personală cu Dumnezeu, omul devine de piatră, moare încetul cu încetul, iar familia lui nu va mai rezista, totul putând să devină un iad în cel mai scurt timp.

Părintele a răspuns la numeroasele întrebări ale mamelor creștine, a venit cu soluții și sugestii și le-a lămurit în ceea ce privește rolul lor în societatea și Biserica lui Hristos din care fac parte. Un subiect îndelung discutat i-a avut în centru pe copii lor și pe felul în care aceștia ar trebui să ajungă să înțeleagă Biserica. Una dintre cele mai comune greșeli ale părinților care au descoperit credința la un moment dat e că aceștia își forțază copiii să stea prea mult la slujbe. Această impunere asupra copiilor, care nu au avut încă o descoperire personală a lui Dumnezeu și a credinței, poate avea două consecințe nefaste: prima, când copiii ajung să simtă repulsie față de tot ce înseamnă Biserica și credință, iar a doua, când ei dobândesc o obișnuință obraznică față de cele sfinte, ajungând să privească Biserica doar ca pe un loc de joacă, unde își pot întâlni prietenii de duminică. Părintele Ciprian a îndemnat spre mai mult echilibru și mai multă înțelepciune și răbdare din partea părinților, sfătuindu-i să nu-i oblige pe copii să stea forțat la toată Liturghia, ci doar la a doua parte a ei, durată în care aceștia au șanse mai mari de a se concentra și de a fi atenți. Un alt sfat a fost ca părinții să participe la Liturghii cu schimbul, astfel reușind fiecare să se concentreze cât de mult posibil măcar o dată la două săptămâni. Altfel, sunt șanse

mari ca părinții să rateze aproape toate Liturgiile din pricina faptului că trebuie să fie mereu atenți la copiii lor.

Răspunsuri pentru tați

Poate și mai multe lămuriri și aspecte necunoscute au fost spuse de Părintele Ciprian cu ocazia întâlnirii cu tații creștini. Aceasta a avut loc tot în una din sălile de curs din campusul Hasdeu la data de 12 mai anul curent și s-a bazat, ca și prima dată de altfel, pe experiența personală și de duhovnic a Părintelui. Pornind de la baze biblice, Părintele Ciprian le-a explicat taților și soților creștini care este una dintre majorele pricini ale durerilor și problemelor care există în cadrul familiilor lor: căderea omului din Rai. Chiar dacă acest motiv pare a fi unul prea îndepărtat de realitatea din care facem acum parte, acel hotărâ impus omului de către Dumnezeu după cădere e încă valabil și își cere drepturile. Fiind atât de greu de dus, după Înviere, acesta a fost recalibrat, schimbat, așa încât s-a transformat în trepte de urcare spre Hristos, trepte pe care oamenii ar trebui să le cunoască pentru a începe să urce pe ele.

Prin urmare, Părintele a vorbit despre responsabilitățile adevărate ale bărbatului, nu pentru a aduce o acuză la adresa acestuia, ci pentru a-i da marea șansă de a conștientiza că în mâinile lui stau toate aspectele legate de familia sa. Mai exact, concluzia destul de copleșitoare la o primă vedere este că, de fapt, ispitele și păcatele bărbatului sunt cele care provoacă probleme și neînțelegeri în casă. Fiind supusă emoțiilor și stărilor momentane, femeia devine de fapt copilul bărbatului și nu invers, cum suntem obișnuiți să credem. Acesta este motivul pentru care el ajunge să poarte vina pentru tot ce se întâmplă în casă, și nu neapărat femeia, care se transformă în funcție de mediu și în funcție de ce îi oferă bărbatul. Tot ceea ce face el la nivel interior, chiar dacă nimeni altcineva nu vede și nu știe, îi vor provoca suferințe prin reacțiile femeii care nici măcar nu e conștientă că ceea ce spune și face e un fel de răspuns la gândurile întinate și tulburi ale bărbatului. Așa cum spune Părintele Arsenie Boca, furtunile interioare ale minții vor produce furtuni exterioare care se vor sparge în capul omului.

În schimb, dacă bărbatul păstrează relația de verticalitate cu Dumnezeu, se va face liniște în casa lui, se va liniști și soția, care va începe să-l respecte și să-l asculte, până la urmă. Ca bărbat, acestuia nu i se permite să aibă îndoieli sau necredință în Dumnezeu; e ca o lege duhovnicească care nu întârzie niciodată să-și arate urmările. Toate lenevirile, învățșările și nepăsările interioare peste care bărbatul îngăduie să apună soarele vor aduce multe necazuri. Dacă el lasă ca acestea să treacă de la sine, dacă lasă să apună soarele peste ele, fără a avea vreo contribuție minimală, atunci nu va avea nicio răsplată de la Dumnezeu. Pedepsele vor veni prin femeie și copii, pentru că Dumnezeu lucrează foarte ușor prin ei, datorită răspunsului lor foarte direct la senzații, stări de moment și percepții simple. Femeia observă foarte ușor dacă bărbatul e încruntat sau supărat și se tulbură într-un timp foarte scurt. El ar trebui să se întrebe întotdeauna ce fel de gânduri a avut dacă Dumnezeu a îngăduit certuri în casă. Prin urmare, ar trebui să încerce să nu intre în casă cu toată tensiunea acumulată în timpul zilei, ci să caute să se liniștească înainte, ori printr-o rugăciune, ori intrând puțin într-o biserică. Din nou, contrar așteptărilor și obișnuințelor noastre, el nu ar trebui să se aștepte ca femeia sau copiii să-i ofere calmul și relaxarea de care are nevoie. Nu el trebuie să fie ajutat, ci el e cel ce trebuie să ajute pentru că el este singurul responsabil pentru el însuși, și nu femeia.

Mai apoi, Părintele Ciprian i-a îndemnat pe soți să-și iubească soțiile mai mult și să lupte cu duhul plictiselii care apare la un moment dat între ei, deoarece căsnicia lor e ca un altar între cei doi. Tot Părintele a subliniat că nu e nimic mai frumos la un bărbat decât atunci când își asumă greșeala femeii. Chiar dacă ea a greșit, el ar trebui să spună: „Din pricina mea s-a întâmplat”. Dacă și Hristos ne iubea pe când noi încă trăiam în păcate și nepăsare, dacă a murit pe cruce pentru lumea care Îl ura, de fapt, atunci așa trebuie să fie și în căsnicie. În acest sens Hristos este modelul nostru, ca Mire al Bisericii pentru care S-a jertfit. Dar Dumnezeu nu cere lucruri chiar așa de mari de la noi, așa că ar trebui să începem de la a nu mai cere nimic de la celălalt, de la a nu mai aștepta nimic special în afară de normalitate.

Cu cât bărbatul își asumă mai mult, totul devine mai ușor, de fapt. Doar milostivirea, blândețea și înțelegerea sunt cele care pot până la urmă să stingă focul mâniei. Nu se poate stinge mânia tot cu mânie, ceartă și răutate. Dar pentru toate acestea e necesară paza asupra minții, lucru mult mai ușor de înfăptuit pentru bărbat. Abia atunci va da Dumnezeu această milă ca femeia să se liniștească. Dacă bărbatul păstrează această noblete, femeia îl va iubi necondiționat, pentru că ea iubește cu ușurință. Ea va avea încredere în el și îi va cere sfatul întotdeauna. Părintele a evidențiat cât de milostiv este Dumnezeu prin faptul că îi dă bărbatului șansa să-și răscumpere păcatele tocmai prin omul care îi este cel mai drag și nu printr-un dușman care să-l tortureze. Dacă bărbatul încearcă să privească așa lucrurile, se face pace în casă. Pe de altă parte, dacă

încearcă tot timpul să găsească numai contra-argumente, nu va ieși nimic și totul se va transforma într-un coșmar.

Concluzia Părintelui Ciprian a fost că pentru sufletul femeii nu este nicio altă soluție decât Dumnezeu. Nimeni altcineva nu poate să-l descoasă, să-l curățească, să-l îmblânzească în afară de El, iar bărbatului îi este absolut necesar să conștientizeze aceasta. În plus, dacă bărbatul va fi măcar puțin atent cu soția, nefiind zgârcit, lăsând-o să-și cumpere ceva, cumpărându-i flori, scoțând-o la plimbare și lăsând-o să mai schimbe una alta prin casă, toate acestea vor alunga tristețea din casa lor. Bărbatul trebuie să devină după chipul lui Hristos, și nu opusul Lui prin zgârcenie, dacă își dorește armonie în familia sa.

Aceste două întâlniri dedicate familiilor creștine vor continua datorită sfaturilor utile care pot îmbunătăți și ușura viața multora. Urmează ca în luna iunie să aibă loc o altă întâlnire la care vor participa atât mamele, cât și tații, pentru a putea discuta împreună aspectele care îi împovărează sau îndepărtează uneori.

Iertarea în căsătorie

Roxana Dincă

Psiholog-clinician

ând iubești, nu mai trăiești tu, ci celălalt trăiește în tine. Căsătoria este atunci când unul dintre soți își ține mâinile scăriță – aidoma jocurilor din copilărie, când ne urcam în copaci –, pentru ca celălalt să poată urca mai lesne către Cer.

Iertarea

Uneori, unul dintre soți e prea îndrăzneț în urcarea sa către Cer, își ia avânt brusc, iar talpa lui apasă greu în mâinile care au primit-o ca într-un culcuș moale. Iertarea în căsătorie are loc atunci când unul dintre ei uită că l-a durut urma tălpii celui alt în mâna lui și își amintește doar avântul cu care soțul/soția s-a înălțat pentru că mâna lui a fost puternică și nu l-a lăsat să cadă.

În cele ce urmează vom analiza rolul iertării în căsătorie și influența acesteia asupra conflictului marital.

Căsătoria este o încercare perpetuă de împreună-creștere spre veșnicie. Așa cum se întâmplă în orice relație umană, și în căsătorie au loc certuri. Cum spune Apostolul Pavel, [...] *numai că unii ca aceștia vor avea suferință în trupul lor* (I Corinteni 7: 28), trupul denumind ființa nou formată din soț și soție – soții care nu își mai aparțin fiecare sîși –, ci unul altuia. E ca o ieșire din sine, pentru ca fiecare să se umple de celălalt. Uneori, însă, unul dintre ei se umple atât de mult cu propriul său sine, încât celălalt devine străinul lui și astfel se pregătește jarul pentru un conflict marital. Acesta este momentul când iertarea îi poate spăla pe soți de zgura ranchiunei, a tristeții, ca apoi fiecare să iasă om nou, ca din apa binecuvântată a Botezului.

Rolul iertării în căsătorie

Fructul iertării este dulce și bucuroși vor fi cei care vor ști să-l mănânce cu aleasă cumpătare și cu bună mulțumire. Studiile de specialitate arată că posibilitatea și capacitatea de a căuta și de a dăru iertare este unul dintre factorii principali pentru longevitatea căsătoriei și pentru împlinirea în interiorul acesteia. Alte studii susțin că greșelile nerezolvate pot da naștere unor conflicte în viitor, ceea ce poate determina un ciclu negativ de interacțiuni care caracterizează căsătoriile în care e prezent distresul (**stresul provocat de atitudini pesimiste și activități neplăcute, umiltoare și nereușite, având efecte dăunătoare asupra ființei umane**). În aceste condiții, iertarea scade furia din timpul și de după conflictul marital.

Una dintre caracteristicile principale ale omului împlinit și împăcat cu sine și cu ceilalți este autenticitatea trăirii lui, adică faptul că el trăiește în acord cu valorile sale și că nu simte nevoia să se prefacă sau să ascundă ceva din ceea ce el este la un anumit

moment în timp. În mod similar, iertarea autentică are și ea mai multe caracteristici: este necondiționată, astfel încât este mai mult un dar decât o datorie, fiind oferită indiferent de răspunsul celorlalte persoane; oferă sentimentul de demnitate și e altruistă (ca o împărateasă a bunei așezări sufletești); vizează starea de bine a celui alt, a relației, a ambilor soți; oferă darul eliberării emoționale, împăcare și sentimentul de creștere în relație.

Iertarea și rezolvarea conflictelor la cei căsătoriți

În două studii longitudinale, John Gottman (cercetător de renume în domeniul psihologiei familiei) evidențiază ideea că nu furia din interacțiunile maritale determină divorțul, ci patru procese numite „cei patru călăreți ai apocalipsei”: critica, defensivitatea, disprețul, stonewalling-ul (lipsa exprimării când există emoții negative puternice, starea de împietrire emoțională), la care s-a adăugat ulterior și beligeranța – un comportament provocator, care incită puterea și autoritatea partenerului. În plus, nu doar iertarea, ci rapiditatea iertării este cea care determină calitatea ridicată sau scăzută a interacțiunilor maritale ulterioare.

Lipsa iertării pentru greșelile din trecut determină modul în care soții fac față neînțelegerilor curente și conflictului marital. În cazul în care unul din cei doi soți nu a putut depăși o situație conflictuală și nu a putut ierta în trecut, la orice neînțelegere care urmează, acesta își va aduce aminte foarte repede că nu a existat iertare pentru acea greșeală.

Căsătoria pare a fi de multe ori o călătorie prin cele patru anotimpuri. Așa cum asupra trupurilor noastre vine toamna, apoi iarna, și asupra soților se cerne uneori praf de toamnă și iarnă sufletească. Iertarea este copilul vârtic ce își scutură mireasma florilor împăcării și îi învâluie pe soți în parfumul bunei înțelegeri.

Așa cum cel care seamănă grâu va culege spic frumos și auriu, în mod similar și iertarea are mai multe beneficii pe termen lung: îi ajută pe soți să depășească experiențele dureroase trecute, comparativ cu furia; ajută mai mult la împăcarea în relație; scade posibilitatea de manifestare a episoadelor depresive (dacă există în cazul unuia dintre soți); scade anxietatea; descrește conflictul marital (cine iartă beneficiază de mai multe comportamente pozitive în căsătorie); îmbunătățește cognițiile partenerului (în căsătoriile împlinite se fac mai multe atribuiri pozitive); ajută la rezolvarea conflictului în căsătorie, deoarece greșelile nerezolvate pot da naștere unor conflicte în viitor.

Costurile iertării

Deși poate părea paradoxal, cercetările au arătat că iertarea poate avea și anumite costuri. Aceasta poate înlătura motivația de a se schimba din partea celui care a greșit, iar persoanele care iartă des se pot simți frustrate sau trădate.

Chiar dacă anumiți soți pot gusta uneori din amarul acestor consecințe, manifestarea lor la oamenii duhovnicești va fi stinsă cu ploaia dragostei. Iertarea va apărea ca un semn de licărire a bucuriei în ochii sufletului care L-au văzut pe Hristos și ca o muzică fină în urechile celui care se străduiește să-l împlinească poruncile.

Iertarea schimbă gândurile

Iertarea influențează și tipul de atribuiri care se fac în căsătorie legat de comportamentele negative ale partenerului. Astfel, în cazul unui conflict marital, partenerii stabili fac atribuiri blânde, pozitive: „E obosit, stresat în ultimul timp”, pe când cei instabili fac atribuiri ostile, explică multe comportamente prin trăsături interne, stabile și globale ale partenerului: „E centrat pe sine, ceea ce explică și de ce nu îl interesează de mine și nu sună niciodată când întârzie”. În cazul atribuirilor ostile, partenerii încep să se distanțeze unul de celălalt.

Când ierți în căsătorie, nu mai trăiești tu, ci acea ființă nou formată din taină și din duh, acel „noi” trăiește în fiecare dintre soți. Iertarea este atunci când unul dintre soți îi slobozește celui alt sufletul de apăsarea remușcării – aidoma unei păsări însetate de libertate, care își reia trilul melodios doar atunci când e eliberată de povara captivității – ca fiecare să se odihnească mai mult în „noi”, decât în „eu” sau în „tu”.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.filocalia@yahoo.com